

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I. López Bernagosi)

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA
NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50—Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 2'50

Festas de Barcelona.—Un vistasso als carrers

¡Pobres pardalets de la Rambla! Davant d'aquest estat de llum, no 'ls ha quedat mes remey que posarse ulleres fumadas.

¡Aixó es sapiguer de viure!
Es un arch, pero 'l marqués
se 'n fa una taula d' escriure.

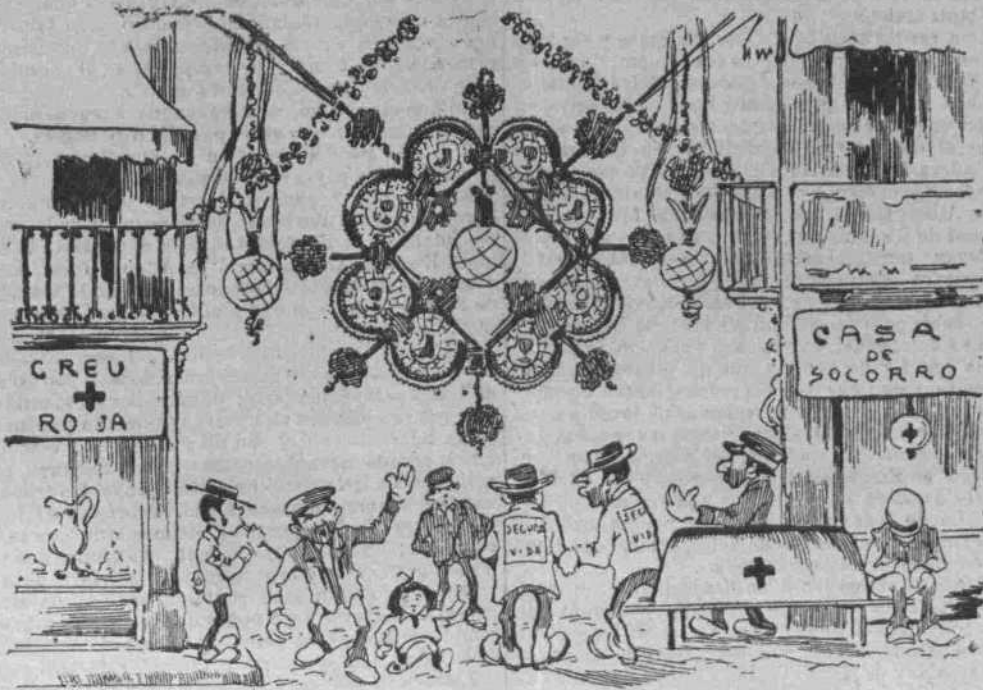
Senzillés, gust y elegancia.
Es lo que mes ha agradat
als pagesos y á la infancia.

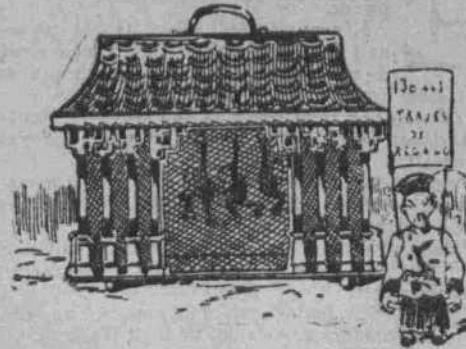
PLASSA REAL.—LA FONT MÁGICA.
¡Bons colors, y que no deixan!

CARRER DEL CARME
«Se extraen muelas con perfección.»

CARRER DE FERNANDO
—¿Que aixó podria caure?... ¡Nada, nada!
Ja tenim tota la vida assegurada.

CARRER DE LA BOQUERIA
Ja ho diu ben bé un ditxo vell:
qui fa un cove fa un ciastell.

DE DIJOS A DIJOS

LA diplomacia en todas las sevas cosas es molt reservada, y está clar, aixís com las notas musicals se senten, puig d'altra manera ja no serian notas, las notas diplomáticas no las sent ningú, son sordas.
Per aixó ningú ha pogut enterarse pel clar de la nota del Vaticá al govern espanyol, com tampoch

de la que contestant á n'aquella ha dirigit el govern espanyol al Vaticá. De presuncions se n'han fetas tantas com vulguin, la major part de las quals probablement serán fundadas, pero lo qu' es la certesa, la claretat que no dongui lloch á duptes, fins ara 'ns la quedan á deure.

De todas maneras no anirán gayre errats de

comptes els que suposan que aixís com Espanya del conflicte ab els Estats Units ne va sortir ab las mans al cap, dels tractes y contractes ab el Vaticá ne sortirà ab las mans á un altre lloch que no es el cap, sino la part més opcsada, y en una forma ben poch airosa. El govern lliberal s'ajup á tot, y en aquesta posició ¿que ha de succehir tractantse del

clero? Es l'última vergonya que'ns estava reservada. Governant en Sagasta 's va perdre una part considerable del nostre territori, y governant en Sagasta la nació perdrà una part de la seva independencia, en qüestions de regalías, que ni 'ls reys més absoluts, ni 'ls que foren defensors més acérrims de la religió católica, s'avingiren may á abandonar al poder de Roma.

Quan todas las naciones s'emancipan de aquesta tutela carregosa, tan sols Espanya s'hi somet. ¡Quin rebaixament! ¡Quina vergonya!

Al sol anunci de que venia á visitarnos una delegació de diputats radicals francesos y belgas, el govern va alarmarse, com no s'alarmaria sens dupte davant de l'amenassa de una invasió armada.

Ja en Moret prenía las sevas disposicions per evitar que la presencia de aquells representants en el nostre país encalabrinés als republicans, precisament en els dies en que s'escau l'aniversari de la revolució de setembre. Las alarmas del ministre eran tan extraordinarias qu'estava disposat, segons se diu, a no pararse en barras, per evitar que aquells senyors fessin el menor acte polítich. Fins feu dir en algun periódich, que no repararia en expulsarlos invocant el precedent de lo que va fer el govern clerical de Belgica ab els diputats radicals espanyols.

Per fi, en Moret haurá recobrat la tranquil·litat perduda al enterarse de que 'ls expedicionaris aplaassen el seu viatge. En lloch de venir a visitarnos ara, se proposan ferho 'l pròxim més de mars, y en aquest mitj any ¡quí sab lo que haurá succehit!

Lo occurrent deu ensenyarnos a no perdre de vista la necessitat d'establir relacions continuas de inteligencia y cordialitat entre 'ls homes de idees avansades de totes las nacions. Reclós cada hu a casa seva, está vist que s'esterilitza. Espandintse y relacionantse aumenta la forsa de las idees, y casos poden venir—com venían avants en que la democracia tenia un caràcter eminentment cosmopolita—en que 'ls poders permanents vacillen y s'derriben. No han de ser exclusiu privilegi de aquests poders las alianças: també las poden y las deuen contraure 'ls pobles, y en nom d'ells, els partits avansats que concentran las sevas aspiracions en el progrés de las idees y en la realisació de la justicia.

Barcelona's diverteix, com si tot li anés vent en popa.

Y en efecte: mentres la ciutat s'adorna y s'il·lumina y las onades de forasters invadeixen la via pública en busca de distraccions, regnant per tot arreu l'ordre més perfecte, diuen de Madrid, que 'l govern fins a primers d'any, pel cap més curt, no tornarà a posar en estudi la conveniencia ó inconveniencia de restablir las garantías constitucionals.

Ho estudiará... Perque aixó sí, d'estudis n'es molt, no se li pot negar: pero en cambi, cada vegada que se 'l somet a un examen, ja se sab: carabassal

PEP BULLANGA

ANIVERSARI

AN passat 34 anys, mes de un ters de sigle, y als qu'en l'extraordinari succés hi varem pendre una part directa, ens sembla qu'era ahir, tan intensa y duradera fou la impressió que 'ns produhí.

L'espectacle de un poble rompent las cadenas que l'esclavissavan, cap-girant un trono secular y proclamant sa propia soberania y aclamant als seus llibertadors, ab alarits d'entusiasme, no es molt frequent, no tenen la sort de veure'l tots els nats.

De bullangas poden ferse'n moltes: de revolucions no se'n registran gayres. Res costa tant com condensar en una sola forsa l'esperit de tot un poble, animarlo ab una sola idea, y empenye'l per la via de la acció resolta, generalment sembrada d'entrebanchs, perills y contratemps. Pero aixó sí, una vegada s'ha pres l'impuls, res més difícil que

deturarlo. No's detenen las tempestats que's congreñen en l'atmosfera a l'hora de desbotar.

La del any 68 signé imponent; signé ademés purificadora. L'engendrará l'esperit popular cansat de tanta opressió y avergonyit de tan vilipendi. L'exercit y la marina, comprentent que ans que de la realesa eran del poble, se posaren resoltament al servey de las aspiracions populars al crit de ¡Visca Espanya ab honra! aliat a la badia de Cádiz, y que després de haver retrunyit per la boca dels canóns victoriosos de Alcolea, repercutí en tot' Espanya màgic y poderós, fent vibrar las fibras de tots els cors.

¡Quina expansió la de aquells dies memorables! Ciutats, vilas y pobles se vestiren de festa, y tant ó mes que la pompa externa, brillava l'aspiració a anar endavant, molt endavant, guanyant en dies, en horas y en minuts a ser possible, el camí perdut durant tants anys de monarquia tiránica y opressora. Las Juntas revolucionarias constituidas en cada localitat improvisavan sos decrets soberans inapertats en una generosa fatlera de justicia y de progrés, y ho feyan a cor obert, sense parar esment en las aspersiones y resistencias de la realitat. En totas ellas hi presidía un admirable esperit democrátich. Y si impossible 's feya de moment que tots aquells acorts tinguessin viabilitat práctica sense rompre la unitat política del Estat, no's podia deixar de reconèixer qu'eran l'expressió espontánea de las aspiracions del poble espanyol, en plena llibertat.

La constitució del govern provisional vingué a posar fi a las briosas iniciatives de las Juntas revolucionarias; cessá en un instant la fermentació feconda que s'estava operant en las capas populars, deixant lliure y expedita l'acció de un sol govern que tenia la missió de harmonisar y regularisar las aspiracions de la Nació.

Y 'l día, massa precipitat, en que la Revolució si-gué confiada a la direcció de uns governants, alguns dels quals, ab la pretensió de ser un fré saludable, resultaren un positiu destorp, aquell día, perdé aquella la seva eficacia redemptora.

Apart de las impuras transaccions que imposa sempre la práctica de la política y apart de las concupiscencias que desperta la possessió del poder, molt daný a la causa de la Revolució l'haver sigut desnaturalizada per sos primers governants, els quals, particularment se declararen partidaris del sistema monárquich, si bé deixant al país la facultat de decidir-se, en las elecciones de l'Asamblea, que al efecte de formar una nova Constitució havia de reunir-se.

Aquella declaració inoportuna fou el primer error del govern provisional, puig sembrá la divisió y la discordia, la desconfiansa y l'zel de las filas revolucionarias. Declarats monárquichs els governants y sabuda la influencia que 'l poder públich exerceix sobre una gran part dels ciutadans y en especial sobre 'ls que per damunt de las conviccions obeeixen els dictats de sas particulars conveniencias, res te d'extrany que una solució a totes llums il·lógica y ademés inconvenient, vingués a desencançar el curs natural de la corrent revolucionaria.

Desde aquell punt se declará una dissidència entre 'ls governants y 'ls governats, dissidència qu'en algunas ocasions prengué l'caràcter de irreductible incompatibilitat. Lo que 'ls governants pretenían, ho detestava 'l poble; y mentres aquells se valían de tots els medis per imposarho, el poble's cridava a engany y brama de indignació al veure's defraudats en sas legítimas esperansas pels qui devien limitarse a ser sos fidels intérpretes, pugnaven per erigirse en amos y senyors seus, conduhint lo al seu arbitre.

Las elecciones de las Constituyentes vingueren a demostrar que la part d'Espanya més activa, més ilustrada, més culta y més independent era republicana. Un poder deslligat de compromisos, a pesar del gran contrapés de la Espanya morta, s'hauria

posat resoltament al costat de la Espanya viva, y ab ella hauria fundat una República garantía de vitalitat y d'èxit segur pels principis democrátichs de la Revolució de setembre.

No's feu aixís, y avuy encare 'ns ne sentim.

No pogué sostenir-se la monarquia democrática del caballerch D. Amadeo de Saboya, que cullit de plé entre 'ls embats del desquiciament revolucionari, feu abdicació de la corona. Y massa tart vingué després la solució republicana, que ja no pogué vèncer l'amor propi quisiuillós dels monárquichs de la Revolució, ab tot y ser monárquichs sense monarquia.

La reacció clerical y la restauradora s'aprofitaren de aquelles tristes circumstancias cantonales, conspirant a bó y millor, y fomentant per sota má la guerra civil carlista, y las parricidas insurreccions cantonales que ferían de dret el cor de la República.

Tals foren els efectes del virus monárquich, empleat pel despit dels que havent fracassat en sos il·lògichs intents no deixaren may de mirar ab aversió y despreci als defensors de la República. Republicanos y monárquichs de la Revolució hagueren de pagar a un temps la seva falta de acort y bona inteligencia, quan per la defecció de un soldat aventurer, que tot lo qu'era ho devia a la Revolució y a la República, el trono borbónich derrocat a Alcolea era erigit de nou a Sagunto.

Cert que molts dels monárquichs acceptaren prompte el nou ordre de cosas, seduhits pels favors que podían alcançar de la monarquia restaurada. Y fins pretengueren cubrir la seva apostasia, declarant que's passavan al nou règimen, ab l'idea de salvar els principis de la Revolució de Setembre.

Aquí está encare en Sagasta, prototipo dels apóstas cobdiciosos de poder. Res li deu el país més que desgracias y verdaderas catástrofes; res la llibertat democrática més que decepcions y desencanyos.

Com un tapa-bruts de las concupiscencias dels seus adeptes, algunas de las lleys inspiradas en l'esperit democrátich de la Revolució no han sigut encare derogadas; pero com que no's practican ó's falsejan cinicament, més que un honor resultan un sarcasme.

Y aixís es que a pesar d'ellas la reacció, la negra reacció de las sotanas y las cogullas qu'es de totes las coneguda, la més perniciosa, s'extén com taca d'oli, enterbolint las conciencias y paralissant els impulsos de la voluntat.

Ja ningú creu en res, sino en que l'estat de la nació al punt a que arribat es irremediable.

Fora necessari realisar una nova revolució més radical encare que la de setembre de 1868.

Pero fins els que tenen aquest pensament—¡tant envenenada está l'atmosfera que's respira!—no passen més enllá d'acariciarlo ab els ulls cluchos...

Y ab els ulls cluchos s'hi adormen.

P. K.

EL MON AL REVÉS

—¿Qué hi ha en aquest local? Els policías el rondan constantment; els civils apostats a pocas passas preparan els fusells; se 'l mira de reüll y ab cara fosca l'espantadís burgés; capellans y beatas fan quant passen la senyal de la creu; entra al local un inspectó y registra a tot bitxo vivent; de tant en tant en treuen una corda amarrats ben estrets...

¿Qué hi ha en aquest local?

—Que vol que hi hagi;

algun círcol d'obrer!

—¿Que hi ha en aquest local? Els policías el vigilan ab gran sollicitut; els civils a la gent qu'es sospitosa fan apartar ben lluny; quan s'hi fica el burgés, deixa a l'entrada el seu posat sorrut; senyante ab devoció hi van las beatas y els clericals estults; si alguna volta la justicia hi entra, hi entra abaixant els ulls; de tant en tant surt una filerada entre incens, cantis y llums...

¿Qué hi ha en aquest local?

—Que vol que hi hagi;

un convent de ganduls!

JEPH DE JESUS

RECORDS DEL ANY 1868

LA FUGA D'UNA REYNA

L'formidable crit de guerra llen-sat el 17 de setembre a la badia de Cádiz y qu'en Prim condensava l'endemà en aquell memorable manifest en el que deya que «la paciència dels pobles té 'l seu límit en la degradació» y que era precis «conquistar de nou nostras llibertats escarnidas» va atrapar a la Cort completament desprevinguda.

S'havia parlat tant de la revolució, que a Palacio s'havia acabat per no créurehi. Pochs dies avants en González Brabo, president del govern, ho havia dit sense embuts:

—Podém estar tranquile. No hi ha res ni temo res.

Donya Isabel, que's trobava estiuhejant a San Sebastian, acompanyada dels seus fills, del seu marit, en Marfori, 'l pare Claret y tota la camarilla, fou la que mes que ningú's manifestá sorpresa.

¡Un pronunciament de l'esquadra, iniciat precisament a bordo de la Zaragoza, d'aquella mateixa fragata qu'encare no feya un mes, el 20 d'agost' havia anat a Lequeitio a saludar a Sa Magestat y en la qual Sa Magestat havia sigut rebuda y aclamada ab tan respectel... ¿Era alló possible?

Tan possible, qu'en González Brabo, caygut ja del burro y veyent venir la pedregada, presentá la dimissió, essent immediatament substituït pel marqués de la Habana.

Entre tant las noticias que d'Andalusia's rebían a San Sebastian eran cada día pitjors. L'exercit liberal avansava sense trobar apenas obstacles. En Serrano organísava las sevas forasas, decidit a batre a las qu'en Novaliches reunía a tota pressa ab el propòsit de tallarli 'l pas.

Alarmada seriament la Cort, resolué traslladar-se a Madrid. La determinació's prengué el día 25 de setembre. El conde de San Luis que, trobant-se a Zarauz, malalt y tot, corregué a San Sebastian pera veure a la reyna, fou el que mes influí ab els seus consells pera que donya Isabel fés aquest viatge.

Consultats els jefes de Palacio y resultant ser tots del mateix parer, s'arrodinó sense perdre temps el plan de defensa. S'escriuria al pobre Espartero, que may deya que nó, y quan la reyna arribaria a la capital ja trobaria allí al duch de la Victoria, que ab la seva sola presencia era capás de sostenir el trono.

Donya Isabel havia de marxar sola, deixant a San Sebastian als seus fills. Unicament l'acompanyarian en Villamagna, en Moctezuma, el marqués de Santiago y dos ó tres cortejans mes.

Arreglats y ultimats tots els detalls, la reyna pujá al seu carrutge, dirigint-se a l'estació, ahont l'esperava el tren especial que havia de conduhirla a Madrid: pero quan ja era a pochos passos de la porta

QUADROS AL FUM

L'OBRA D'EN FREDERICH GHEEL

I

EN Gheel era un home veritablement superior.

El seu pare, n' Albert Gheel, perseguit per las autoritats belgas com a cap de moti, hagué de refugiarse en una de las ciutats productores del Mediterrani.

Traballador y ferm enemich de l'esclavitud, anava al davant d'una gran colla d'obrer que feyan el cristall.

Un cop a fora de las grasas de ferro que 'l perseguían y establert en la nova ciutat, va entrar en una gran fàbrica de vidre.

Va ensenyar en el seu temps, el mateix ofici a n' al seu fill, que ràpidament el possehí d'una manera satisfactoria.

En Frederich tenia 'l cap molt clar, tot ho apre- nia d'una manera admirable. De molt petit, avants d'anar al colégi, ja estava enterat de moltes cosas que no sabían pas els grandassots del vehinat, y després anant a l'escola, ben aviat guanyá 'ls primers puestos. Sempre era 'l primer. Portava la cartera atapahida de llibres ben sapiguts, qu'entre plana y plana guardavan una munió de premis al mérit que dava goig de veure, y més si's tenia en compte 'l caràcter senzillot d'en Frederich. No co-neixia 'l enveja, ni l'orgull, ni la rancúnia.

El mestre, aquell bon home que duya 'l barret de palla negre fins que feya un bon xich de fret, n'estava molt content; no tenia prou boca per parlarne a qui primer li venia. En trenta y més anys d'exercir no n'havia tingut cap com ell.

Tan satisfet n'estava, qu'al anarhi el pare per enterarse de la seva conducta, donchs en Albert se'n cuydava molt del fill, el senyor Ramón no sabia com fers'ho pera mostrarli la seva satisfacció. Li agradava parlar ab el fill, l'entretenia y feya petar unas conversas. Y es qu'aquell treballador era molt educat, tenia inteligencia y havia llegit

bastant. Anava net y la seva boca no feya fortor d'alcohols.

Va venir qu'aquell treballador surtint de la feyna anava a buscar cada día a en Frederich, y va venir també, com se suposa, qu'ell y el mestre foren dos bons amichs.

Y en veritat aixís té d'ésser; els pares y els mestres es necessari, pero del tot convenient, que vagin a la una: es tan delicada l'educació dels infants!

Passá temps, y quan el noy tenia dotze anys, en Gheel va parlar de treure'l de l'escola. Quin sentiment el del mestre! Va dirli resolt qu'era una verdadera llástima. Aquell xicot era bó per seguir qualsevulga carrera y conquistarse 'ls millors llocs.

En Albert Gheel, que no sabia quin fora 'l temperament de l'avenir del seu fill, va tenir mitja por, li feyan tan mal d'ulls els senyors!... ¿Quí li assegurava que 'l seu fill, tan espavilat, aixecat per una carrera, no arribés a ser un escanya pobres?

No sabia pas com conduhíre's pera ser bon pare. A la fi va determinar que la seva obligació imperdorable era fer bó al fill, y com qu'ell creya que tothom, tant els rics com els pobres, tenían de sapiguer un ofici, y per tant treballar de joves perque 'ls hi fos conegut el treball en totes las sevas angúnias y fadigas, interinament no's decidia per l'endemà d'en Frederich, li feu aprendre 'l seu ofici.

Tres ó quatre anys escassos y ja era un bon oficial. Lo de més cuydado passava per las mans del jove treballador, que sortia net, bonich, pera figurar en els mostruaris més bons.

Y lo més simpátich d'en Frederich es qu'estimava molt als companys de feyna y sostenia ab ells conversas d'home gran. Y era qu'aprofitava molt el temps. Totas las horas vagativas las passava estudiant de ferm. Tot sol s'havia instruhit de debó y tenia unas idees més joves y més sanas!

Sabia lo qu'era 'l progrés y la moralitat y la justicia, purament parient No més creya ab l'Amor, no ab aquest amor de sanch y de nívrie, casulá y estantís, pobre y egoísta sempre, ab l'Amor veritablement universal, seré, magnífich, armónich ab el cor y la pensa.

¡Que'n sobraven y faltaven de cosas per la seva manera de sentir! Si 'l haguessen conegut 'l haguerran tractat d'anarquista, y no ho era; donchs ell

edificava de nou. Ell no sabia pas qu'edificava, com edificava, ni quina base portanyia al nou edifici; era massa jove per sapiguerho; pero ell inconscientment edificava. El seu cor era 'l gran operari.

Estava tan ben dotat de la naturalesa que presentia cosas que tenían molt fósforo, pero faltava qui encengués aquest pera fer naixer la llum; eran mancadas de forma, de consistencia. D'aquí la gran devoció que sentia pera l'estudi.

Bó fins al sacrifici, escampava idees regeneradoras de la manera que sabia pera bé dels homes.

Y lo més bó del cas es qu'en aquell present no'n contava pas gayre més dels disset.

Es clar que l'afició a l'estudi ja li venia del pare, qu'encare que obrer, cuydava molt de la propia inteligencia. En aquestes cosas el contacte hi fa molt. Els mateixos llibres d'en Albert Gheel, cap d'ells de literatura folletinesca, profonds estudis de l'home y de lo que'n diuen societat, serviren també pel fill.

No cal dir lo molt que l'estimava el seu pare: estalviava, enxiuqu els gastos, no's donava cap goig, ni 'l necessitava per aixó; donchs per ell el millor goig era estar a casa ab la seva muller Dimpna, una beiga adorable, ab el seu fill y els llibres. Y estalviava, perque haventse naturalisat a Espanya, no volia despèndre's del fill als dinos anys. Ho trobava tan sumament amarch aixó... després que l'has fet, criat y educat, quan te l'estimas tant, que te 'l prenguin... ah, no, no podia ser!... Allavors que te 'l veus gran, que té la seva manera de viure, qu'es tan teu, qu'es tan fácil contagiarse ab el contacte brutal dels demás, en l'època que necessita més el temps per acabar de ferse, de formar el camí de la seva vida!... Allavors agafa 'l farcell y vesten!

Estalviava ¡qu'era trist! estalviava per comprar al seu fill.

En Frederich ho sapigué y un día 'l va empendre:

—Pare, sé que'm voleu redimir, no'm ve de nou; sempre m'ho havia pensat. Gracias. Vos ho estimo molt, pero vos m'estimeu més encare per rahó natural. ¿Me voleu atendre?

—Digas, fill meu. Ja sabs que jo...

—M'ha vingut una idea. Jo'm sento ab molta forsa, comprenh que hi vingut per algo més de lo

que soch. Fa temps que vos y jo treballém pel bé dels homes. Jo crech que si m'enfiliés en un lloch més alt, la meua veu arribaria més lluny... No sé'm sembla que tinch de fer alguna cosa grossa... Me venen idees y més idees que no puch desarrollar perque 'l meu cervell es massa noy. ¿Sab? D'aixó y d'alló com las criaturas aixerradas qu'escoltan y retenen lo que senten, més tart ho diuen y fan un garbuix. Aixó m'passa ab el cervell. ¿Y si me 'l fessin home?

—¿Cóm vols dir?—En Gheel gran l'escoltava embadalit.

—Vull dir que ab els diners que teniu fessim la carrera de metje... Aixís com aixís també 'ls heu de donar.

—Pero ¿y la quinta?

—Aniré a servir. Possehint el batxillerat me daran desseguit qualsevol plassa en las oficinas... poca feyns, relativament lliure, y aixís acabaré la carrera.

Aquell bon obrer, aquell home exemplar, va aixecarse y plé d'emoció va abraçar al seu fill. Las llágrimas, silenciosas, ardentes, cara avall, trémolas, brillants de satisfacció infinita.

—Pero—va afegir després—tú ets gran, massa pots! Burro de mí que no t'he sabut conèixer més aviat. ¿Y 'l batxillerat? ¿Quánt 'l acabarás la carrera? Crech qu'es molt llarga.

—Pels qu'estudian, pels que tenen fé y una gran forsa de voluntat nogayre. Donchs bé: jo vull tenirla aquesta fé, aquesta forsa! No'us amobineu, tinch bastants coneixements generals. La Química, aixó'm falta, la Química... pero ¡bah! ab llibres ray. Acabaré aviat. Quan me cridin a las filas; el batxillerat, de sobras; sí, sí, de sobras. Té de ser aixís.

Aquesta frase la va dir ab tanta energia, tan segur, que 'l pare electricat se li tirá al coll petonejantlo.

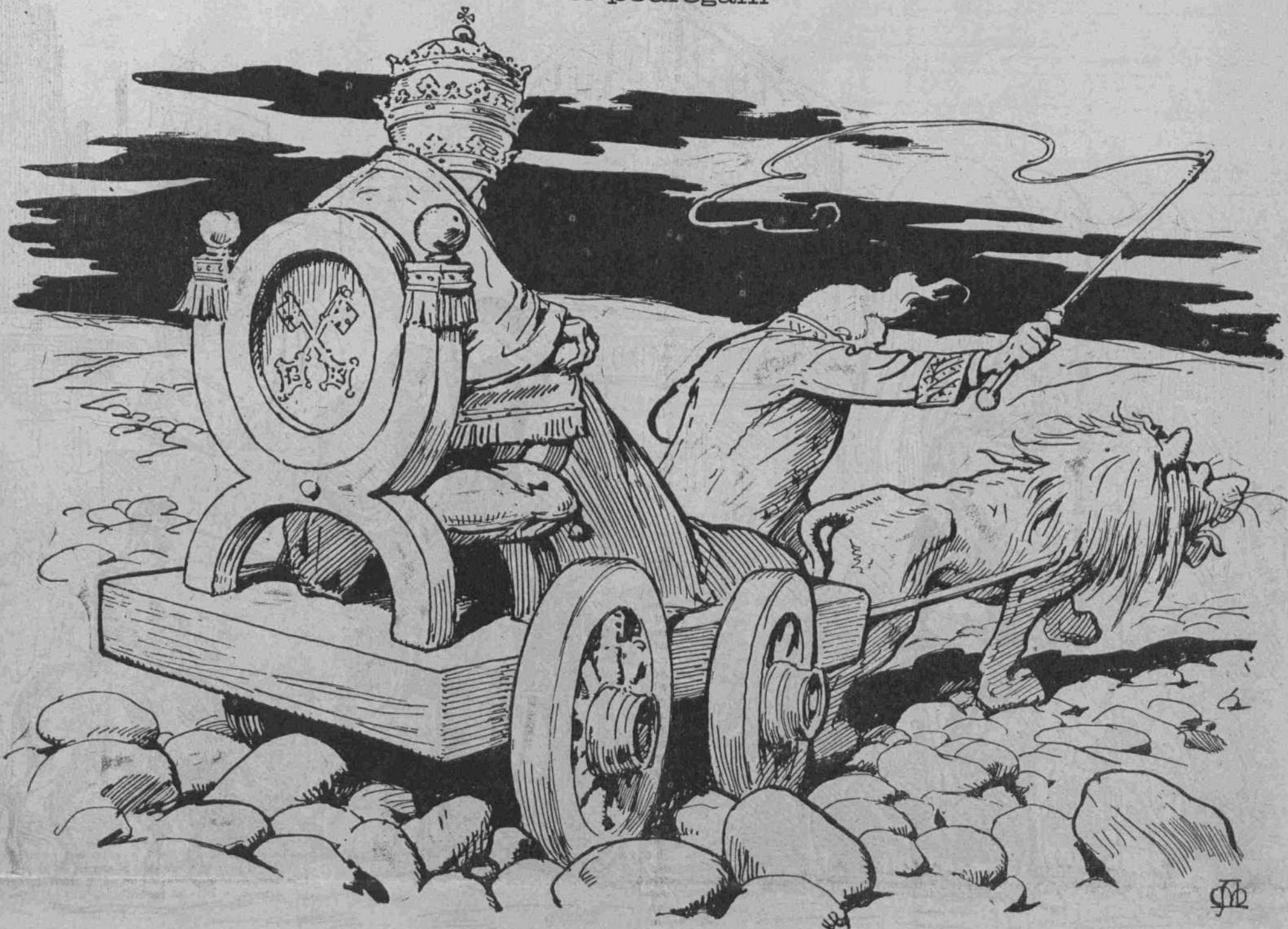
¿Y la Dimpna? ¡Ah la Dimpna també hi volgué ser!

Y veusaquí qu'en aquell pis tan menut, pero tant net, tant ben endressat, hi hagué un espasme molt gran d'amor, de poe-ia, de verdadera forsa!

Eran tres que'n feyan un!

ESPATRECH

Pel pedregam

—Arri, arri, tatantel!...

s' veié arribar corrent un empleat de telégrafos ab dos partes a la mà.

Entraren tots plegats a la sala de l'estació, y allí, ab moltes penas, puig els telegramas venian xifrats, pogué saberse'l seu contingut.

L'un d'ells, dirigit a n' en Roncali, ministre d'Estat, era del President del Govern, y deya aixís: «Si la Reyna no ha emprés el viatge, que'l suspensí fins a nou avís meu. Per comunicació de las autoritats de Burgos sé que la via-férrea está tallada»

—¡No importa!—va exclamar la reyna, agitada y nerviosa.—¡En marxa, en marxa immediatament!

Y pujant al wagó, va anadir:—Jo no surto d'aquest cotxe sino per entrar a Madrid.

En va en Roncali tractava de convèncerla de la impossibilitat d'empendre'l viatge en semblants condicions: donya Isabel, que com es sapigut tutejava a tothom, va respondreli:

—Telegrafia a n' en Concha, y que contesti ab urgencia ahont está trencada la via.

Va en Roncali a la oficina del telégrafo y als pocs moments torna.

—Senyora: ni ab Madrid ni ab Burgos tenim comunicació; la línia está interrompuda.

—Donchs, a Madrid, y sigui lo que Deu vulgui.

El ministre d'Estat, davant d'aquella tossuderia, s'hi quadrà de serio, y la reyna, comprenent que no li quedava mes remey que renunciar al viatge, se'n tornà al seu allotjament espurnejantli 'ls ulls de despit.

En tot aixó, 'ls aconteixements anavan precipitantse d'una manera vertiginosa. El general Serrano no s'entretenia, y posat ja en el camí de la victòria, el dia 28 derrotava a Alcolea al general Novallès, l'últim defensor de donya Isabel. Conseqüència immediata d'aquella derrota fou el pronunciamient de Madrid, verificat el dia 29.

Comunicada la noticia a la reyna ab tota urgencia, la camarilla de San Sebastian veié clar que la comedia s'havia acabat y qu'era indispensable abandonar l'escenari.

El dia 30 de setembre a las 10 del matí s'dongueren noves ordres pera marxar definitivament; pero aquella vegada ja no a Madrid, sino a la frontera, al desterro.

Un testimoni presencial descriu l'escena ab tots els colors de la veritat.

«Dos landós tancats, ab sis mulas negres, s'estacionan davant del allotjament real. El príncep d'Asturias y un dels ayos se colocan en el primer cotxe. Darrera segueixen las ayas, ab las infantas al bras, y pujant en l'altre carruatge.

«Un oficial me diu:—Van a donar un passeig; pero jo veig sache de viatge y paquets en mans de tothom. Suposo, donchs, que 'ls infants se'n van de San Sebastian.

«Després de molt rato, un tercer landó s'atura

davant de la casa. Els soldats de la guardia prenen las armas y tots ens acostem a la porta.

«De prompte apareix donya Isabel: la segueixen el seu marit, el pare Claret y altres personatjes. La reyna té 'ls ulls rojos. Se coneix que ha plorat molt. Porta una capa gris, va sense guants y adorna 'l seu cap un barretet de palla ab una ploma vermella.

«Ningú diu una paraula. La reyna puja al cotxe, presenta la tropa las armas, algú fa una senyal... y la comitiva s' dirigeix a la estació»

Pochs moments després, se posava en moviment el tren que havia de dur a Fransa a la dona qu' en aquell instant deixava de ser reyna. Y mentres la fagitiva murmurava segons uns: *A ser hombre volveria a mi capital...* y segons altres: *Creia tener más raíces en este país, arribavan a l'estació els crits del poble, que entusiasmat exclamava:—Visca la llibertat! ¡Visca Espanya ab honra!*

FANTASTICH

A UN FORASTER

CONSELLS D'AMICH

Tart arribó per donartels, pero, alló que diu Sant Blay:—En aquest món de tragerias sempre val més tart que may.

Ja que has baixat per las festas, com a ciutadà aguerrit vull veure si conseguixo que no t'fassin mal profit.

Barcelona no es un poble sinó un mar... com d'aquí a allà, en el qual, per no ofegars'hi, s'ha de sapiguer nada.

Aquí 'l que no corra vola, y ab la major rapidés te deixan sense camisa com aquell que no fa res.

El llautó s'daura ab tant garbo que ab l'or de lley se confón, y ni molts son lo que semblan ni altres semblan lo que son.

Vol dir que, com ja la fama s'ha cuydat de propagar, per naps ó per xirivias «aquí no val a badar.»

Desde luego t'aconsello que si tens de comprar ré, miris ben bé allà hont ho compres, com ho pagas y per qué.

D'aquests rimbombants anuncis que podràs veure per tot d'Altó! Forasteros, ganga, no n'has de creure ni un mot. De duros a tres pessetas,

que avans n'hi havia un cabàs, com no siguin filipinos, no pensis trobarne pas.

Ja s'han acabat las gangas entre aquets neta de clatell; el qui n'ha una s'ho calla... y se la queda per ell.

Quan pujis a algun tranvía no t' deixis may albardar; procura seure, y no vasis massa depressa a pagar.

Que molts cops el cable s'trenca en aquell mateix moment, y havent de baixar, resulta que has pagat inútilment.

A la fonda no t' distreguis, que hi ha fondistes molt vifs que ab un brillo extraordinari clavan garesa per perdus.

Y si t' veuen massa manso, quan la nota t' donarán, sigui de duro ó de sisos, ten segur que t' sisardn.

Si al teatro vas, preparat a passar un vespre aburrit ab els galls del tenor cómic qu' ell creu que son dós de pit.

Y si l'obra es d'espectacle, veurás qu' t' agradarán els barrets de las senyoras que seuran al teu davant!

Segueix els carrers notables pels llums ó pel guarniment, pero no t'hi torbis massa si observas que s' gira vent.

Pues hi ha alguns archs alegórics d'estil mitj neo bunyol, que m' sembla que si s' aguantan es no mes perquè Deu vol.

Desconfia de las bestias que trobis al teu costat; en certa carrera, tem als gossos; en certes caasas, al gat.

Per acabá, t'recomano que no beguis massa ví, ni trabis may coneixensa ab gent que t' vulgui servir.

Has vingut a Barcelona per xalar-te ab pocs diners, y fora en vritat sensible que t' fessin portá 'ls neulers.

Fuig d'empentas y tumultos, evita entrebanchs y embullas, pòsa't la bossa ben fonda y ves sempre ab un pam d'ulls.

C. GUMA

UN DOCUMENT HISTORICH

Aquí va textualment reproduhida, la carta que 'l rey Carlos III va escriure al Papa, donantli compte de la expulsió dels Jesuïtas.

Es un preciós document històric, digne de ser

conegut, may sigui sinó per a aquilatar las energías de un monarca del sigle XVIII, en comparació ab las debilitats y humiliacions dels governs del sigle XX.

Diu aixís:

«Santísimo Padre: No ignora Vuestra Santidad que la principal obligación de un soberano es vivir velando sobre la conservación y tranquilidad de su Estado, decoro y paz interior de sus vasallos. Para cumplir yo, pues, con ella, me he visto en la urgente necesidad de resolver la pronta expulsión de todos mis reinos y dominios, de todos los jesuitas que se hallaban en ellos establecidos, y enviarlos al Estado de la Iglesia, bajo la inmediata, sabia y santa dirección de Vuestra Santidad, dignísimo Padre y maestro de todos los fieles. Caería en la inconsideración de gravar la Cámara Apostólica obligándola a consumirse para el mantenimiento de los padres jesuitas que tuvieron la suerte de nacer vasallos míos, si no hubiese dado, conforme lo he hecho, previa disposición para que se dé a cada uno durante su vida la consignación suficiente. En este supuesto, ruego a Vuestra Santidad que mire esta mi resolución sencillamente como una indispensable providencia económica, tomada con previo maduro examen y profundísima meditación, que, haciéndome Vuestra Santidad justicia, echará sin duda (como se lo suplico) sobre ella y sobre todas las acciones dirigidas del mismo modo, al mayor honor y gloria de Dios, su santa y apostólica bendición.—CARLOS III.»

El Papa va llegir la carta. No tenim datos per saber quin efecte va causarli.

Pero pels resultats, y tenint en compte que l'expulsió dels Loyolas va quedar ferma, hem de creure que 'l papat va fer lo que fa sempre quan se troba ab un os dur de rosegat.

Baixar el cap y dir Amén.

NEGOCI RODÓ

UAN els germans nomenats de Sant Joan de la Creu varen encarregar-se del Manicomí, ahontee pudreixen en vida els infeliasos de la rabó perduda, no faltavan entusiastas y turiferaris de las ordres religiosas, que exclamavan, casi plorant d'enterniment:—Miréu-los els sants varóns

quin sacrifici s'imposan! Unicament la fe y la caritat cristiana poden donar la fortaleza que s'necessita pera recluirse en un lloch ahont regna la pitjor de las desgracias! Hi ha res més horrible que passar la vida entre boigs? Donchs ells s'hi resig-

La gran cabalgata històrica

nan, sense cap mira interessada, ab l'única y santa idea de convertir el Manicomi en l'antessala de la gloria eterna.

Els que aixís expressaven la seva admiració pels germans de Sant Joan de la Creu, s'haurien indignat si algú 'ls hagués fet avinent que l'cuidado dels boigs es un negoci com un altre qualsevol: que ningú en el Manicomi hi està de franch, pagant els rics pensions crescudes y fins els més pobres las correspondents estancias a càrrech del pressupost de las Diputacions provincials y otras corporacions públicas.

—No—haurien respost—aixó de treballar pels quartos es propi dels homes sense conciencia, ni sentiments religiosos, que no atenen sino a las concupiscencias de aquesta vida passatjera; may dels piadosos varons, que seguint els sants exemples de son venerable fundador han fet de la práctica de la caritat l'objectiu únic de la seva existencia. Deixeu'ls, y ja veureu els resultats.

En efecte, 'ls resultats se van comensar a veure al cap de algun temps, y en una forma que no donava lloch a dubtes ni subterfugis. La ciutat dels boigs se va anar convertint de mica en mica en una manció de torment, com ni l'mateix Dante, autor del Infern, hauria pogut imaginarlo en la excitació de sa poderosa fantasia.

En l'interior de las altas parets, a cubert de las miradas del mon se cometían impunement las iniquitats més horribles. Tant sols las portas del Manicomi s'obrien sovint, pera donar pas als cadàvers, y encare perque 'ls morts no poden ocultarse. L'alarmant proporcionalitat de las defuncions acabá per cridar l'atenció pública y excitar el zel de las autoritats, y al primer cop d'ull se descobrí quins eran els resultats de la intervenció dels piadosos germanets de Sant Joan de la Creu, en el cuydado y tractament de las enfermetats mentals.

Dintre del Manicomi hi havia molts altars; pero cap estufa de desinfecció. Se gastava més oli per alimentar las llantias de las capellas, que per adobar y amanir els aliments. Y l'cel se mostrava desagradit, com s'hi mostra sempre ab els que olvidan y desprecian las reglas de la Higiene.

En el Manicomi s'hi havia declarat una infecció assoladora gracias a l'aygua inficionada y a la pessima qualitat dels aliments. Prompte's feu públic que 'ls porchs que morían de lepra, las vacas tísicas ó variolosas y 'ls moltons glossopedats anavan a parar al Manicomi, ahont s'utilisaven per alimentar als pensionistas. Els boigs tenen aixó de bó: s'ho menjan tot sense escarafalls. Per lo mateix qu'están privats de coneixement, no distingeixen.

Si excrements se 'ls servían, d'excrements s'allimentarian.

Els germans de Sant Joan de la Creu, comprenhent aixís, sembla que l'havien donada en exercir per reflexió la práctica de las mortificacions que recomana la virtut cristiana. Y sens dubte estavan segurs de contreure grans mèrits davant de Deu, imposant las mortificacions al próxim. Lo cert es que fentho aixís, la Providencia 'ls recompensava, colmantlos de prosperitat y de riquesas. Tant com menos gastaven en l'alimentació dels pensionats, més segurs y sanejadas las ganancias que realitzavan.

Després de tot aquesta manera d'entendre la virtut ha anat adquirint tal preponderancia entre las corporacions religioses que avuy ja casi constitueix la seva norma de vida. Oferir en holocauste al Deu dels sacrificis els martiris agens, será una aberració si vostès volen; mes resulta una aberració per ells molt cómoda y regalada.

Pero la idea més colossal, capás de fer morir d'enveja als juheus, més juheus y als explotadors més desalmats de las miserias humanas, la tingueren els piadosos germans de Sant Joan de la Creu, l'dia que 's feren las següents reflexions:

—«No es una viva llástima que un Manicomi tan grandíus com el que tenim al nostre càrrech, haja de servir principalment pels malalts pobres? ¿Qué 'n treuen aquests infelissos de permanéixer més temps en aquest mon de sufriments si ni a penas tenen noció de la vida? Las Diputacions provincials y otras corporacions públicas encarregadas de socorre'ls els tenen poch menos que abandonats. No envían inspectors a reconeixe'ls, n'hi ha ningú que per ells s'interessi. Y lo més trist per nosaltres es qu'en el pago de las estancias solen anar molt atrassadas, lo qual no deixa de perjudicarnos extraordinariament.

«Aixís es que lo millor que podem fer ab ells es utilitzarlos en profit nostre. Ja que las Diputacions no pagan, cobrarem del mateix tros. Vamós a veure per què aquests boigs han de permanéixer ociosos? La ociositat es la mare de tots els vicia; també ha de ser per consegüent l'incitiu més poderós de las enfermetats mentals.

«Dediquémlos a treballar, y a lo menos se distrauran.»

Y aixís ho feren. De pensionistas se convertiren en esclaus. Brigadas de boigs pobres foren dedicades a desmontar terrenos, a obrir valls, a treginar pedras, a alisar parets. Baix el bastó dels cabos de vara, sempre a punt de caure sobre la seva esquena—

perque lo qu' es las garrotadas sí que las senten els pobres boigs—el sol al sortir els trobava ab las eynas a las mans y ab las eynas a las mans els veyan encare al pondres. Els boigs son aixís: quan se 'ls fa treballar, treballan de boig. Y ells ho feyan fins a caure extenuats, per falta de aliment sa y nutritiu y de descans reparador de las perdudas forasas.

Y enmalaltían y morían... Pero morint es com anavan arrodonint el pensament genial dels piadosos germanets de Sant Joan de la Creu.

—Qué quín era aquest pensament?—preguntará l'lector.

Una idea molt senzilla y sumament práctica: la transformació del Manicomi de pobres en un Manicomi destinat exclusivament als rics. De aquí las obras projectadas y en vías d'execució. Als rics pobres las feyan executar, precipitant al mateix temps la seva eliminació. Aixís s'efectuava una selecció radical. El Manicomi rich destinat al alberch de pensionistas en disposició de pagar tarifas elevadas, havia de quedar habilitat y en disposició de funcionar, quan ja no restés cap pobre per albergar's hi, quan tota haguessin sucumbit víctimas de la fatiga, dels mal-tractes y de la escassés y pessimas condicions de l'alimentació.

Negoci rodó en tota la extensió de la paraula!

Estich segur que Sant Joan de la Creu, desde 'l cel, s'estava fregant las mans de gust, y exclamant:

—En el mon tot progressa. Quins negociants més aprofitats, més admirables no han sortit els meus piadosos germanets!

P. DEL O.

INEXPLICABLE

No sé perquè un capellà encare que caigui un xafech ha de donarse cap tráflech per un paraigua trobar. Ell ray que no 's mullará caigui verticalizada la pluja ó bé decantada. Que un altre busqui aixapluch es lògich pro, ¿un cleri-ruch que viu a sota teulada?

J. COSTA POMÉS

BATALLADAS

A *Renixensa* al veure que la causa carlista se 'n va a Ca'n Pietaus a marxar dobles, diu que 'ls carcas «poden, llansant bagatjes completament inútils, constituir una forsa considerable pera contribuir a salvar a Catalunya.»

Y *La Renixensa* que aixís toca 'l botet als correlligionaris del Nas ratat y de 'n Caga-ràhims, passa per representar el matis més avansat dintre del catalanisme!

Si 'ls més avansats fan la gara-gara a n' els carlins, calculin vostès mateixos quins aspiracions representarán el més retrógrados!

Aquest fet y molts altres que podríam citar venen a evidenciar lo qu' hem dit tantas vegadas, aixó es que 'l catalanisme y la llibertat son els dos polos del mon de las ideas.

El Sr. Alba va pronunciar un discurs en els Jochs Florals de Albacete, reconeixent el fracàs de la Unió Nacional.

De manera que a dreta lley, el Sr. Alba hauria de canviar-se l'apellido.

En lloch de Sr. Alba, hauria de dir-se Sr. Posta.

Perque a la posta se 'n ha anat aquell gran moviment de protesta, iniciat poch després de sobrevintguts els terribles desastres de la guerra.

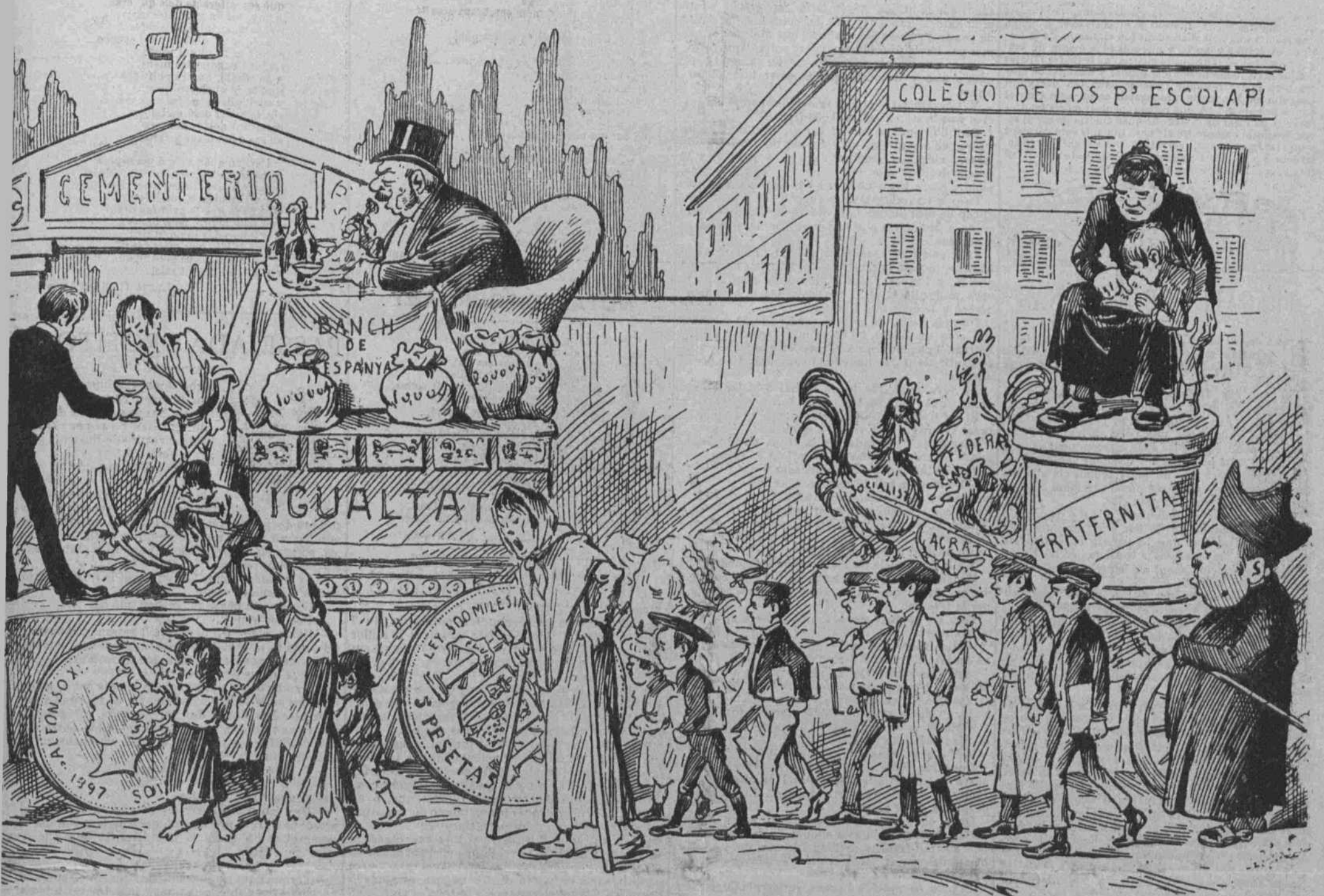
Sí, com devia, hagués adoptat las solucions republicanas, hauria lograt arrastrar una gran massa de opinió y ¡quí sab si avuy dictaria la lley al país!

En cambi, per haverse tancat desde un principi en una neutralitat inexplicable sobre un punt tan important com el que 's refereix a la forma de govern, ha acabat per esterilise'se sense profit ni gloria.

Que la seva mala fortuna serveixi d'exemple saludable als que proposantee arribar a un terme, s'erran de camí!

Una invenció tan notable com la del telégrafo sense fils, que l'enginyer italiá Marconi ha fet práctica, en lloch de ser saludada pel mon enter com un progrés dels més extraordinaris al servey de la pau

programa de las fiestas

memorativa de la Gloriosa.

està engendrunt avuy tota mena de preocupacions. Inglaterra qu' està sempre a la que salta s' ha fet mestressa del privilegi, y las principals potencias d' Europa, al considerar el gran partit que pot treure de la telegrafia sense fils en temps de guerra, están que no 'ls toca la camisa al cos, disposantse a celebrar una conferencia internacional per desvincular aquest invent.

Y si Inglaterra s' hi nega, qué succehirá?

Vegin lo que son las cosas: pendent de un fil ha estat moltes vegades la pau d' Europa. En cambi avuy, casi pot dirse qu' està pendent de la telegrafia sense fils!

Aquesta situació perillosa durará fins que 'ls pobles se decideixin a rompre y reduhir a pols els antics motllos.

Quan tots formin una sola humanitat, enterament conformada ab la justicia, no existirán aquests rezeis que avuy els neguitejan.

Pero perque això succeheixi son necessaris altres invents de ordre moral molt superiors als de ordre físich, que avuy preocupan exclusivament als homes de ciencia.

El Marconi que ha de fer impossible la guerra, no ha nascut encare.

Se comprén que 'l govern senti una especie de inquietut y hasta de frisança, al veure que 'l fill de D. Amadeo de Saboya, sense excitacions de ningú, per espontani sentiment del poble, se ven obsequiat, agasatjat, aclamat per totes las ciutats d' Espanya ahont se presenta.

Precisament en els punts ahont se tem arriscarse a prepararhi recepcions per un altre viatge, es allà hont venen observantse més expressivas demostracions de simpatia en obsequi del fill del rey caballer, nascut, per polítich etzar, en el palau real de Madrid l' any 73, pocas setmanas avants de que son pare fes abdicació de la corona.

En Sagasta es prou coneixedor de aquesta historia, y al encararse avuy ab 'l eloquent realitat que no es embusteria com certs governants, la boca deu ferseli aygua.

Pero, amigo, no li queda més que un remey: tragar saliva.

Una opinió d' Emilio Zola sobre l' ensenyansa:

«Com a home social estimo qu' es precis suprimir en absolut l' ensenyansa religiosa. El cristianisme es una doctrina anti-social y anti-humana: una doctrina de mort que suprimeix la vida y suprimeix la terra en profit de una existencia supra-terrestre: es un

esqué espiritualista ab el qual se persegueix un fi de dominació massa clar y tangible. Socialment ningú te dret a fer el mal. Per consegüent hi ha que despossehir a tota costa a n' aquesta secta mal sana del seu poder danyí.»

Sobre 'l mateix assumpto, escriu en Blasco Ibañez:

«La Iglesia, al veure que a Fransa li arrebaban l' arma poderosa de la escola, invoca la Llibertat.

»La Llibertat invocada per l' Iglesia! No fa encare cinquanta anys, que aquesta aconsellava desde Roma l' extermini de tots els que parlessin de Llibertat, y encare avuy la maleheix en pobles atrasats com Espanya. Fà com els lladres enriquits y retirats que invocan a totes horas el Sagrat dret de propietat.»

Las rahons alegadas pels dos insignes escriptors, francés l' un, espanyol l' altre, son realment incontestables.

Realment... y més que tot republicanism.

Aquí va el retrato de un ensotanat de Torre de los Caminos (Logroño).

Temps enrera va apareixer penjada una seva germana, y encare que tothom pecava ab ell, senyalantlo com autor del fratricidi, se va tirar terra sobre l' assumpto, y quedá lliure y en disposició de acometre novas aventuras.

Posteriorment l' ensava de casa seva a sa mare y a un' altra germana que li quedava. Un día, per revenjarse de la dona que l' havia posat al mon, li matava totes las gallinas y las hi tirava al carrer.

Tot sovint vestit de paisá, sortia a desafiar als fadrins del poble.

Y ara últimament ha asseminat a una dona, a la qual perseguia, ple de lascivia, per haverse oposat als seus intents.

El crim va efectuarlo dintre de un bosch. Després se 'n aná a casa seva cremant tota la roba que se li havia esquitxat de sanch. Quan la justicia aná a aixecar el cadáver, el mossén hi comparegné, y 's posá a resar davant de la seva víctima.

A continuació pretenia assistir ab molt empenyo a la diligencia de l' autopsia, sens dupte ab l' afany de veurell cosas qu' ella, en vida, s' havia negat sempre a ensenyarli.

Descubert com autor del crim horrendo, baix la acusació dels seus convehins, deya al veure's pres:

—Deixenme anar a matarne uns quants, y després no 'm farà res que 'm porten al pal.

El retrato de aquesta fiera del Senyor queda traestat.

Ell mateix se l' ha fet.

Es un retrato pintat no a l' oli, sino a la sanch perque resulti més horrible.

Envihém l' expressió de nostre condol més sentit al amic y company Joan Serra y Constansó (Jeph de Jespu), qui acaba de perdre a una de las sevas fillas, la nena Maria dels Angels, a la tendre edat de quatre mesos.

De tot cor desitjem que la part sincera que prenem en sa aflicció pugui contribuir a mitigarla.

Els italians residents a Barcelona han celebrat l' aniversari de la fetxa del 10 de setembre de 1870, en que va realitzar la liberació de Roma.

El mes de setembre es altament revolucionari. Apart de l' efeméride avants citada, aquí 'n va un' altra:—7 de setembre de 1860: entrada de Garibaldi a Nápoli y vergonyosa fugida dels Borbons.

Y una més que molt ens interessa als espanyols: 29 de setembre de 1868: enderrocament del trono borbónich per la revolució triomfant.

Oh mes de setembre y que n' eta de simpáti! Fins la Naturalesa 's complau en enjoyarte ab las alegrías de la verema.

Una feyna també revolucionaria en certa manera; la de collir els rahims madurs y la de aixafarlos ab els peus pera ferne ví, previas las corresponents y necessarias bullidas y fermentacions!

Lo millor que pot fer un poble quan li arrebaban tots els drets, es lo qu' està fent Barcelona en els actuals moments: celebrar unas grans festas.

Vingan adornos, iluminacions y moixigangas de totes menas... y sobre tot que compareguin núvols de forasters a contemplar com una ciutat balla al drinch de sas cadenas. Ab sols aclarar els ulls el podrán pendre per drinch de diners y no del ferro que 'ns agarrota.

El govern de 'n Sagasta ha fet tot lo possible per divertirnos... y nosaltres per no ser menos procurém divertirnos tot lo que podem.

Estant com estém preparant la confecció del *Almanach de la Campana de Gracia* pera lo próxim any de 1903, tenim el gust de invitar a tots els nostres amichs y colaboradores, que vulguin honrarlo ab algún treball, que si está bé y conforme, será sempre ben rebut.

Per la premura del temps no hem pogut fer l' invitació particularment com hauriam desitjat. Sols els podem donar de temps fins el día 10 del próxim octubre pera efectuar els envios. ¡Ah! Y gracias anticipadas.

MONCADA, 20 de setembre

Un vicari que aquí tenim s' afanya en borrar las idees liberals del poble, havent fet pressió sobre 'l barber que l' afayta, en el sentit de que deixi periódichs de idees adelantadas que la parroquia lleigix ab gust, substituintlos per altres de retrógrados y mal criats. ¿Que no veu l' infelís, qu' exposa als parroquians del barber a pendre mal? ¿Qui afayta a un home mentres passa la vista per un periódich de aquells que no poden llegirse sense fer escarafalls?

LLAGOSTERA, 15 de setembre

Una amistosa advertencia al nostre merlot. Sempre que pugi al cubell a mal parlar dels liberals, procuri enfrenar la seva furia, y abstinguja sobre tot de donar aquells tasteros tan tremendos a la barana, que 'l día menos pensat la fá mal bé, y podrían pendre mal els que 's trobesin a sota. Y si tan afecionat es a fer copa de puny, deixi en pau al cubell que cap mal li ha fet y vajasen a trobar als que li poden respondre.

VILAFRANCA, 18 de setembre

Per haverse descubert cert abusos un xich graves en l' Hospital de aquesta vila, l' Ajuntament tingué de pendre cartas en l' assumpto; pero com siga, que las responsabilitats requeyan sobre algunas personas de la crosta d' abaix, el Pantorillas y 'ls seus conilletos de guix sembla que han resolt tirarhi terra a sobre. Això ensenyará al poble a posar mes cuidado quan se tracti de l' elecció dels que han de regir els interessos comunals. Homes tan funestos com el Xon y altres dignes companys, no poden produhir més que decepcions, parcialitats y la impunitat de certs abusos intolerables.

S. ANDREU DE PALOMAR, 22 de setembre

Diumenje passat fou enterrat civilment l' obrer Castells, de la barriada del Camp del Arpa. La manifestació resultá imponent. Mes de doscents companys formavan l' acompanyament, sent l' ataúd cubert per una bandera de colors y portat a pes de brassos tot el trajecte pels amichs mes íntims. Ab aquest acte sembla purificarse l' atmosfera que comunment se respira en aquesta barriada. Tot put a llana.

El mateix día tingué lloc en l' Ateneo Obrer la repartició de premis als alumnes que concorran a las classes que sosté l' esmentada societat. Signé un acte hermós. En justicia dono l' enhorabona als professors y especial-

ment a la senyoreta profesora Santasusana, per l'acert que demostra en la direcció de dites classes. L'únic que resulta una nota discordant fou el discurs de 'n Galí, un aspirant a concejal que sols té la mania de volguer ser orador. (Dir que la ciència 'ns té de fer felissos perquè així podríem fabricar cançons i material de guerra per poder restablir l'honor patri tan decaygut! Creguim, no fa aquesta propaganda en un acte com el que se celebrava. ¿A què respon inculcar en els tendres cervells les idees de destrucció quan tindrà de ser al revés, fentlosi comprendre als noys que tots som germans i que les fronteres sols serveixen per sostenir una societat moribunda que s'aganta per la força bruta? Això fora educar, allò es embrutir.

FREGALLS DE MÁQUINAS

ERA cap al tart d'un dissapte. Un assumpto d'urgència 'm portava a Manresa, y 'm dirigia a l'estació de Monistrol mitj' hora allunyada del poble.

Pel camí casi feréstech, a la escasa claror d'un capvespre que 'm va encomanar melangia a pesar de no veures cap núvol gros ni petit que tapés el firmament, vaig trobar una colla de nenes de deu anys per avall, equipadas ab la corresponent sanalla vuyda. No calia preguntahis d'ahont venían ni de qué feyan: la cara tota de mort menos els ulls, els vestits, verdaders pellingos plens de suquet y borra mitj' adherida, ho deyan prou clar.

Eran ajudantas de màquines, a rahó de cinch ó sis pessetas semanals de sou que l'amo no dona per ben atanyat fias que, ja parada la fàbrica, las han fregadas, trayénlasli la brutícia que las ha cubiertas ab el funcionament de cinch ó sis días treballadors, nits inclosas.

Quina llástima 'm van fer! Aquellas criatures, quinas carres per lo esgroguehidas y desfiguradas delatan principis de físis; que, ineducadas, únicament han aprés a malparlar; ignorants fins del drete que 'ls hi negan; acostumadas a veure 'l majordom y 'ls contramestres serios, que no badan boca si no es per dilahí algun estirabot denigrant, me van posar nervios.

Vetaquí, —'m deya jo—els paries de l'antigor ab els sentiments adormits, poch menos que morte; carn destinada al burdell, passant primer per las grapas del feudal, contramestre, majordom ó princip. Així si 's salva d'un mal moment y s'escapa de que la màquina 's hi abrahoni trinxantli 'ls ossos.

Sarcasme sangrent, burla cinica que posa de manifest lo balder dels fonaments d'aquesta societat prostituida; al cel no hi ha lloch per las víctimas de totas las injusticias, bolvas arrebasadas pels vents dels privilegis. Així ho conta la religió oficial parodia grotesca de las enseñansas del fill del fuster.

Ja que 'ls que més deuen ferho no 's cuidan d'acabar ab aquest estat d'injusticia que urdeix tempestats tenebrosas qui sab si próximas, femho nosaltres; bonrém al sigle vinté acabant ab l'infame mercadeig de carn humana; abolim aquesta tracta ben poch diferenta de la anomenada tracta de blancas que converteix las tendras criatures en fregalls de màquina.

J. COSTA POMÉS

FATALITAT

ERA jove, orfe, de aspecte interessant: sos parents van enviarlo a París ab recomenacions molt expresivas per un rich banquer.

Aquest llegí las cartas y 'l rebé ab els brassos oberts, oferintli immediatament un lloch en las sevas oficinas.

En lo més animat de sa conversa, entra un empleat y crida al banquer, parlant de baix en baix. —Jove dispensi—diu aquest al seu protegit.—Al moment torno a ser aquí ab vosté.

Y surt deixantlo sol en el despaig.

El jove mira de un costat al altre, 'l cor plé de optimisme per efecte de la bona acullida que ha tingut. Tot d'una ven sobre la taula, al alcans de la mà, dos paquets de bitllets de banch dels de 1,000 francs mal amagats sota un subjecta-papers. Sobre cada paquet hi ha una llenqueta de paper agafada ab una agulla: totas dugas diuhen lo mateix: 100,000 francs.

¡Doscents mil francs! May els havia vist reunits: ni somiat havia que poguessin existir tants diners plegats. Tingué com un rodament de cap y una idea de criatura creuhá per la seva imaginació.

—Vaja—exclamá per sí mateix—no vull que 's digui que encare que no sigui més que per un instant, no he experimentat, podent experimentarla, la fruició de portar doscents mil francs a la butxaca.

Y 'ls agafá ab má febril, y se 'ls embutxacá, ab la idea de donar un respir, y tréuresse'ls pera tornarlos al seu lloch.

Pero no se 'ls pogué treure, puig en el precís moment en que 'ls deixava anar dintre del infern del paletó, entrá de nou el banquer.

—Be jove—li digné—estém entesos. Desde demá formarà part dels empleats del meu despaig. De moment li senyalo 'l son de 1,500 francs; pero així sols per comensar. Els augments anirán venint gradualment. Vosté treballi, apliquis y no 's queixará de mí.

El jove sentia una suor freda que li mullava tot el cos: els bitllets semblava que li pesessin en el cor. Pero ¿qué havia de fer? ¿Colocarlos de nou sobre 'l subjecta-papers? El seu protector se 'n adonaria.

¿Confessarli la criatura que acabava de fer? De

segur que la broma no li faria cap gracia, y fora molt natural que li caygués del concepte, dessistint de pendres interès per un jove, que al donar el primer pas havia procedit tan sense solta. ¿Qué fer?

Sense que hagués pogut trobar un camí, el banquer s'alea y li indica que la entrevista ha terminat.

Y 'l desgraciats s'aixeca també, barboteja las gracias y se 'n va... ab els 200,000 francs.

Tant bon punt se ven al carrer, sent desitjos de tirarse de cap al riu, de clavar-se un tiro, de penjar-se... més tart recobra l'apego a la vida, y 'ls únichs desitjos que sent, son de fugir a Belgica, pendre passatge en un vapor y anarse'n a América.

Pero es honrat, y així de fugir li repugna. Per fi, al cap de més de una hora de remordiments y angoixa 's decideix a acabar per allà hont devia haver comensat.

Se 'n va a casa seva, fa un paquet ab els 200,000 francs, hi posa la direcció:—Al banquer Sr. X., carrer N., y 'l tanca ficantli una carta escrita ab la seva millor letra, en la qual confessa la seva lleugeresa y demana que 'l perdoni.

Després baixa de nou al carrer ab pas apressurat, com un lladre, no atrevintse a girar la vista y entrega 'l paquet al primer recader que troba, encarregantli de durli immediatament ahont indica l'adresa.

No feya molt que havia tornat a pujar al seu quarto, quan sent un truch molt fort a la porta.

El cor li dona un salt; sens dapte 'l banquer ha notat la sustracció y venen a agafarlo.

Franqueja l'entrada... y 's troba ab el recader que 's planta al seu davant, somrient ab sorna.

El jove tanca la porta y 'l recader li diu:

—De manera que tú comensas las cosas y no sabs acabarlas? ¿Tens remordiments? Ets un cobard! Donas el cop y després el valor te falta?... Jo no soch com tú. Podria quedarm'ho tot; pero no he volgut y m'he dit:—Millor será que 'ns els partim. Té, aquí va un paquet; jo 'm quedo 'l altre.

Y allarga un dels rotllos de bitllets al jove.

El desgraciats queda esma-perdut, no vol compendre res de lo que passa. Se sent venent, aclaparat per la fatalitat.

Pero de sople 's recobra, donantse compte de la seva situació.

—Miserable—exclama.—Així que acabas de dir no ho farás; aquest diner no es teu. El vull, vingal.

—¿Qu' es així? Qu' es així—respon el recader, qu' es un home sapat y alt com un Sant Pau, al ensempe que d'una empena 'l tira contra la paret.—Vaja, no siguis ximple ó m'ho emporto tot.

—Me 'ls donas ó no me 'ls donas?—crida 'l jove menjantse 'l ab la vista.

—¿Y que t'haig de donar, beney!

Desatinat, boig de furor y desesperació, 'l jove agafa un ganivet que tenia sobre 'l escalfapanyas y rápit com un llamp fereix al etzar... El recader se desploma, mort en sech.

Quan els agents de policia posats sobre la pista pel banquer que s'havia donat de la desaparició dels 200 mil francs, arriban a la casa del jove, troban al desgraciats, inmóvil entre 'l cadáver y 'ls bitllets.

El jove es reduhí a presó, jutjat y condemnat a mort com a culpable de robo... y de assassinat en la persona del recader el seu cómplice.

Aquesta historia es auténtica. El jove innocent sigué castigat per la justícia dels homes. Y la justícia degué condemnarlo.

¡Quántas tragedias ignoradas, de las quals ningú n'arriba a possehir el secret!

A. DEL F.

CONFESSIÓ

—Desbota fillat meu.

—M'acuso, pare (es dir, no ten sols jo, tota la trepa que segueix detrás meu; y espera ansiosa la boca un pam oberta. l'ós escurat que de mas mans relliaqui volent pescarlo ans de que caigui en terra), donchs a tots... com vos deya fa una estona ens fereix la conciencia el portar enganyat a tot un poble fentli veure que naps lo que son bledas.

A las glorias ilegítimas, als sabias que havém covat dins nostras buydas testas, els passa igual que a las pessetas falsas que fregant un xich fort prompte groguejan.

Hereus de las virtuts de nostre poble ens titulem ab una gran modestia, del amor al treball, l'economia y la santa honradessa, precisament quan tots y tots els vicis de la gent forastera que menysprehem sempre, los tenim nosaltres elevats a la séptima potencia.

Som egoistas, mal parlatas, hipócritas, estém sols saturats de xerrameca ab un cervell lleuger com bñ de palla y ab quatre pams d'aixamplás la conciencia. No 'ns detura pas res, res ens espanta; ab la fals obrim bretxa;

denigrém al contrari ab rabia folia perquè no 's veji nostra insuficiencia, y ab tot y ser negats, sols quatre ceros poch forts en aritmética, que de gramática sols sabem la parda hem batut a la gent de nostra terra que pensa y que no pensa com nosaltres; als vells titans els de cremadas cellas que, cansats de lluytas, en poca estona han rotat per l'arena.

El meu cor vos he obert igual que un llibre; llegiu sas planas negras, y 'l pobre pecador a vstras plantas espera compungit la penitencia.

—Molt bé t'has explicat, pero desd'ara la penitencia te la quedo a deure; y encare mes te dich; si no tinguessis la cara tan resseca, a cada gaita jo un petó t'faria en senyal de agraïment y recompensa pel bé que 'ns havem fet a las sotanas

la gent de vostra ideya.

Lavor de llana aném sembrant nosaltres, vosaltres tots reguèula; brotará en el clatell de nostre poble, arrelará en sas venas, y sos fruyts saborosos serán dobles que veurém caure alegres en nostras fondas bossas com pluja de ginesta.

Retrogradém al temps de l'Edat Mitja a aquells jorns tan llunyanos dignes d'enveja en qu'era tan felis la nostra patria sense letras ni ciencias, y rodas de moli de las mas grossas feyan passar per sa ampla gargamella.

Fes ton camí; no t'torbis ni desmayis, anima bé a la teva patuleya y prega a Deu que may vos abandoni una matrona molt guapota y fresca que li diuhen la Sort, y es també amiga de repicar-se 'l pit per las iglesias.

FÉLIX CANTIMPLÓ

NOTA... DISCORDANT

Si jo fos un Samsó, tota ma forza la donaria als débils, als esclaus, perquè poguessin rompre sas cadenas y a sos tirans per sempre aniquilar.

Y si succehis, com ha succehit mil voltas, que després d'aquest cambi radical els redimits per mí, sentintse atletas, també volguessin fer de vils tirans... possessionat de nou de forsa hercúlea, y per venjar-me ab tota crueltat d'aquella miserable rassa humana... decidit buscaria 'l punt més flach del temple universal, y ab una empena, sas columnas faria rodolar... Y em creuria ben bé fé una obra bona, al perpetrar un crim tan colossal...

ANDRÉSITO

SOLTERS A DEFENSARSE

PER telégrafo 'ns adelantan la noticia de que 'l ministre d'Hisenda está estudiant la millor manera d'establir un non tribut, imposit una forta contribució als solters majors de vinticinch anys.

Per la part que 'ns toca, dech protestar, y protesto de la manera més enérgica contra semblant tirania, ab que 's tracta d'usurparnos una de las pocas libertats qu'avuy ens quedan.

Precisa, es necessari, completament indispensable, que tots els solters, principalment els interesats, ens unim, (no ab una dona com ell voldria), sinó com un sol home, y treballém junts pera contrarrestar la opinió d'aquest Ministre, que, ó no sab lo que 's fá, ó deu tenir una porció de noyas per casar y no sab com tréureselas de sobre.

Si qu'aniria bé l'Espanya si tots ens caséssim antes dels vinticinch anys! Si fins aquesta edat 's es un criatura y segons diu l'adagi «home casat burro espallat» ens trobaríam dintre de poch, que sols hi haurían a Espanya criatures y burros, y així, així es lo que volen ells, perquè mentres hi hajin burros, puguin anar a caball.

Una de las causas en que 's funda 'l Ministre per implantar aquest impost, es, segons se diu, per moralisar al poble, evitar escándols y per no hi hajin tants llibertins, quan precisament els que donan més peu al escándol, els que majors immoralitats cometen son els casats. Y si aquest Sr. Ministre no ho vol creure, jo li faré veure; perquè mentres jo podria anomenarli una porció de casats, qu'han enganyat, que venen carregant els neulés a las sevas donas, ¿a que no 'm cita aquest guapo un sol solter, un únich rebregat, un sol fadrí, que 'l hagi enganyada may a la seva dona?

Pera que 'l projecte aquest no prosperi, es precis, com ja he dit, que tots defensém nostre dret; pero si 'ls solters no m'ajudan y ab sa indiferencia fan que 'l projecte arribi a ser lley, jo ja ho tinch pensat: antes que casarme, mantenir sogra, dona y criatures, prefereixo... no pegarme un tiro, no, ¡cá barré!; ferme frare: tindré tantas donas com vulgui, y cap sogra, y la gran ventajita de que si algún de petit se esgarria, encara me 'l mantindrán de franch els altres.

JOSEPH BADIA

REALITAT

Si bé jo no tinch cap vici tinch fets en cambi trent' anys, y tinch dugas criatures y me las estimo tant, que per ellas donaria ab molt gust tota la sanch.

Els meus pares van donarme fent sacrificis molt grans, l'educació necessaria per no morir-me de fam. No soch sabi ni molt menos, pero conech concejals, que sapiguent menys encare que jo, no treballan may; no per que siguin bagarros pero, vamos, es igual.

Seguint, donchs, la meua historia no repugnantme 'l treball vaig aprendre cert ofici poch lucratiu, pero honrat. Y al sentintse certs desitjos molt naturals de la carn, evitant perills innobles, vaig fer lo que 'ls altres fan; vaig contraure matrimoni a l'iglesia de Sant Pau.

Al cap del any, era pare; y com sol passá als casats que son pobres, y s'estiman, al cap d'un altre any escás... teníam bateig a casa, comensant els mals de cap. El jornal que jo guanyava el dia que 'm vaig casar, era 'l mateix que avuy guanyo. ¡Y així que tinch cabells blancs! Pero 'ls gastos d'una casa

avuy día, tothom sab que son diferents dels qu'erán. Avuy, tot va molt mes car; lloguers, cédulas, impostos...

Lo que m'enardeix las sanchas, es que jo no puguí viure tenint lleugeras las mans, y en cambi, quatre polítics sortits de qualsevol part, y enriquits ab malas manyas, ens fan suar com esclaus, escarnint nostra pobresa ab sas disbauxas y farts.

Per 'xó quan veig a ma esposa treballant ab gros afany, perquè 'l jornal meu no arriba per mantenirnos, ¡mal llampi... Qué hi fa que la gent me digui que soch pobre, pero honrat, si d'honrades jo no 'n tiro gens a l'olla, per mon dany, ¡y 'ls criminals se la campan y s'atipan, tenint rals!

LLUIS G. SALVADOR

PASSEJADA PROFITOSA

AMOS, Joan Bonhome, ¿encare no n'esteu cansat de veure llums, banderas, archs de verdura, voltas de paper rissat y pals revestits de llustrina groga y vermella?

—Boy boy que sí.

—Donchs ara reposareu, y la millor manera de ferho será cambiar d'espectacle. En

compte de passejarvos pels llochs predilectes del públich, vindreu a recorre ab mí una pila de paratjes, potser els més olvidats, pero indubtablement els més pintorescos.

—Ja hi estém anant. A mí, sigui lo que sigui, lo que m'agrada es veure.

—Comensém per aixó. ¿Saben qué es?

—Den ser el port.

—Exactament. Un port, que 'l varem comensar a reformar fa mitj sigle, y avuy apenas ens serveix, després d'haverhi gastat la mar de milions.

—Y ¿a qué 's den aixó?

—Sembla que 'l aygua salada menja molt, sobre tot quan se li dona per tot menjar la moneda a carretadas. Las obras del port en curs, representan una mina riquíssima per molta gent; las obras del port acabadas significarían el total estroncament d'aquesta mina.

—Ja ho comenso a entendre.

—¿El coneixen aquest altre edifici?

—¿Qu' es? ¿Una fàbrica?

—Una fàbrica de corrupció y miseria. Així es la presó: una presó provisional, qu'está tranquilament esperant que s'acabi la definitiva, fá una pila d'anys comensada.

—¿Per qué no 'l acaban?

—Perque aquí no s'acaba may res, ni sisquera la paciència del poble, acostumat ja a tolerar tots els abusos. Se comensan palans de Justicia y quan encare a mitj fer se tracta d'utilisarlos, se surt ab la novetat de que han de quedarse a las foscas porque no hi ha diners per pagar el llum. S'emprén la construcció de tenencias d'arcaldia, com per exemple la del districte quart, y 's permet que las obras cayguin de velles sense que s'haji arribat a terminarias. Se colocan primeras pedras de monumentes, y s'acaba per olvidar el nom de las personas a qui 'l monumentes havían d'estar dedicats y hasta el lloch ahont las primeras pedras foren colocadas.

—¿Si qu' es graciós aquesta gent!

—Graciósissima. Pero aném seguint. Aquí tenim l'Hospital.

—¿Cóm! ¿Aquest edifici rodejat de casas de vehinat!

Aquest mateix. Rodejat de casas de vehinat, que ni 'l deixan respirar ni troban per ellas ayre respirable, aquí 's está 'l pobre Hospital desde 'l temps de la picó, esperant que un'ánima piadosa 'l derribi a puntadas de peu y 'l reedifiqui allà ahont li pertoca.

—Y aquesta altra construcció ¿qué es?

—La pescateria.

—¿La pescateria de Barcelona?

—¿Veritat que sembla la de Vilabrú? Pues no ho dupten, es la nostra. En aquest reduhit espay asquerós, antihigiénic é incómodo, en el qual, ben colocats, apenas si hi caben una dotzena de llagostins, s'hi remena y s'hi ven la major part del peix que s'consumeix a la segona capital d'Espanya. Ara feu el favor d'arribarvos fins aquí.

—¿U! ¿Qué son aquests aromas?

—Passeu, passeu, qu'encare no n'heu olat la mitat.

—Es que aquest baf no hi ha qui 'l aguanti... ¿Qué vé a ser aixó, un corral ó un carrer?

—Un carrer, com a Barcelona n'hi ha molts. ¿Qué us figuravau? ¿Que aquí tots eran com el de Fernando ó com el Plá de la Boqueria? També hi ha 'l de las Moscas, y 'l de las Donzellas, y 'l de Vidal y 'l de las Tres-Voltas y 'l de 'n Cirés...

—¿Quinas alenadas! ¿D'ahont venen?

—Las unas, repareuho, de las escombrerías, que aquí tothom té 'l humorada de llensarlas a la vía pública, ni més ni menos que si aquesta fos un fermer ó una cort de porchs.

—¿Y las otras?

—Las otras alenadas venen de las clavegneras, dipósit de tots els mals y colaboradoras incansables de la mort.

—Pero ¿es verosímil que a Barcelona 's vejin aquestas cosas? ¿Qué fá, donchs, l'Ajuntament?

—L'Ajuntament s'entreté parlant de consúms, de museos artístichs y de corridas de toros. ¿Voleu pujar un moment ara?

—¿Ahont aném?

—Mireuho vos mateix, y digneuho.

—¿Aixó sería avans una escola?

—Sería avans, y es en l'actualitat.

—¿Cóm! ¿Aquest cau s'utilisa pera educar a la quitxalla?... ¿Si aixó es un estable!

—Estable ó no, aixis son la major part dels lo-

calcs ahont Barcelona té instal·lades las sevas escol-
las d' instrucció primaria.

—Ara sí que no ho entench!

—El qué?

—Lo que veig ab els meus propis ulls. Una po-
blació que té escolars com la qu' estich contemplant,
pescaterias com la que hi visitat, carrers com els
que acaban de perfumarme, ¿cóm es possible que s'
atreveixi a llençar els diners omplint de bombetas
elctricas els arbres y cubrint de velluts y domas-
sos els balcones?

—¿Cóm es possible? Heu de considerar que al
món no es or tot lo que llú y qu' es vici dels pobles
meridionals treure sempre més al sol que no hi ha
a l' ombra. ¿Us ha agradat de tots modos el passeig?

—Molt!

—A la Rambla y al carrer de Fernando heu vist,
com si diguessim, a Barcelona elegantment disfres-
sada: en l' excursió que acabem de fer, podeu dir
que l' heu vista sense careta... y en camisa.

A. MARCH

BALANS DE LAS FESTAS

GASTOS. Setanta mil duros
d' electricitat y gas,
nou mil cinchcents de llustrina,
dos mil de paper d'aurat,
tres mil de glassa y filferro,
vuytcents vintidós de claus,
cent catorze de pastetas,
mil de flors artificials,
doscents deu de fullaraca,
cent de fil d' empalamar,
tres mil quaranta de fusta,
sis mil de cartró enmoillat,
setcents tres de purpurina,
doscents sis de paper blau,
trenta d' aygua-cuyt y tatzas
y altres y altres quantitats
que no poden detallarse,
gastadas en lluna, pala,
sorra, molsa, canyas verdas,
palets, cals, madapolám,
entiquellas, terra groga,
espelmas, cordas d' espart,
zinch, plom, carburo de calci,
petrolí y roba de saehs.

INGRESSOS. Cent deu mil duros
las fondas y restaurants,
els venedors d' arengadas
s' atipan de guanyar rals,
també n' fan tots els testros,
el carril funicular,
els cotxeros y 'ls tranvías,
els cafés y 'l Oli-en-gran:
las barracas d' aygua ab sucre,
las paradas dels Encants,
el Diorama, las Arenas
els xufleros, els estanchas,
els vaporots golondrinas
y 'ls palacios encantats.
Fins es possible que n' guanyin
els foras y taulas de pa,
els que venen figas secas,
els taberners d' arrabal,
els que llogan llits y catres
y 'ls neulers: pero, ¡ay!,
aquí termina la llista
dels mortals afortunats:
ni vosté, lector benévol,
ni jo, crech que fem ni un ral.

L. WAT

FESTAS POPULARS

La comissió de botiguers organitzadora de las festas
del meu carrer no hi veyia de cap ull. El gran
arch de suro verge representant las Covas d' Artá
estava acabantse y la perspectiva que oferian las garlan-
das de flors artificials comensava a ser majestuosa. El
matalasser del cantó, primer vocal de torn, qu' es el que
va idear el projecte de las Covas se sentia boig de satis-
facció. Està clar, ¡si tota aquella montanya de suro ha-
via sortit del seu cap! Pero el bon home no veia tota la
gloria per ell. En la gran obra que s' estava realisant, y
que havia de ser l' admiració dels pajesos inteligents, hi
contribuhien variadas personalitats dignas totas ellas del
mes alt respecte: la cancellera, que havia cedit un cap
de porch pera col·locarlo al mitj de un medallón artístich,
ab la condició de que li tornessin després de las festas;
el llauener del davant que no va tenir inconvenient en
llogar trescents pams de canyeria de veritable plom a
un preu sumament económic; l' adroguer de mes avall
que, ademés de las set pessetas y mitja va donar no sé
quants kilos de verde persiana y una bronja per decorar
els sócols de las arcadas; tota els vehíes, en fi, a la mida
de las sevas forasas, havian col·laborat al éxit segur d'
aquell monument artístich.

—Y la veritat es que tot devém donarho per ben em-
pleat, exclamava l' insigne matalasser. Las festas son
vida, moviment, y ab ellas tothom menja... Aquesta sa-
crificis son sempre beneficisols pel vehinat. Las festas
populares fan un gran bé al comerç. Els petits industrials
hi guanyem per molts conceptes. La aflluencia de foras-
ters a una capital sempre hi deixa un rastre d' or; la
propaganda durant aquests dies es extraordinaria; y
nosaltres al despendre'ns de quatre quartos no fém si no
buidar de plata la butxaca de l' ermilla per omplir de
bitllets de banch l' infern de l' americans.

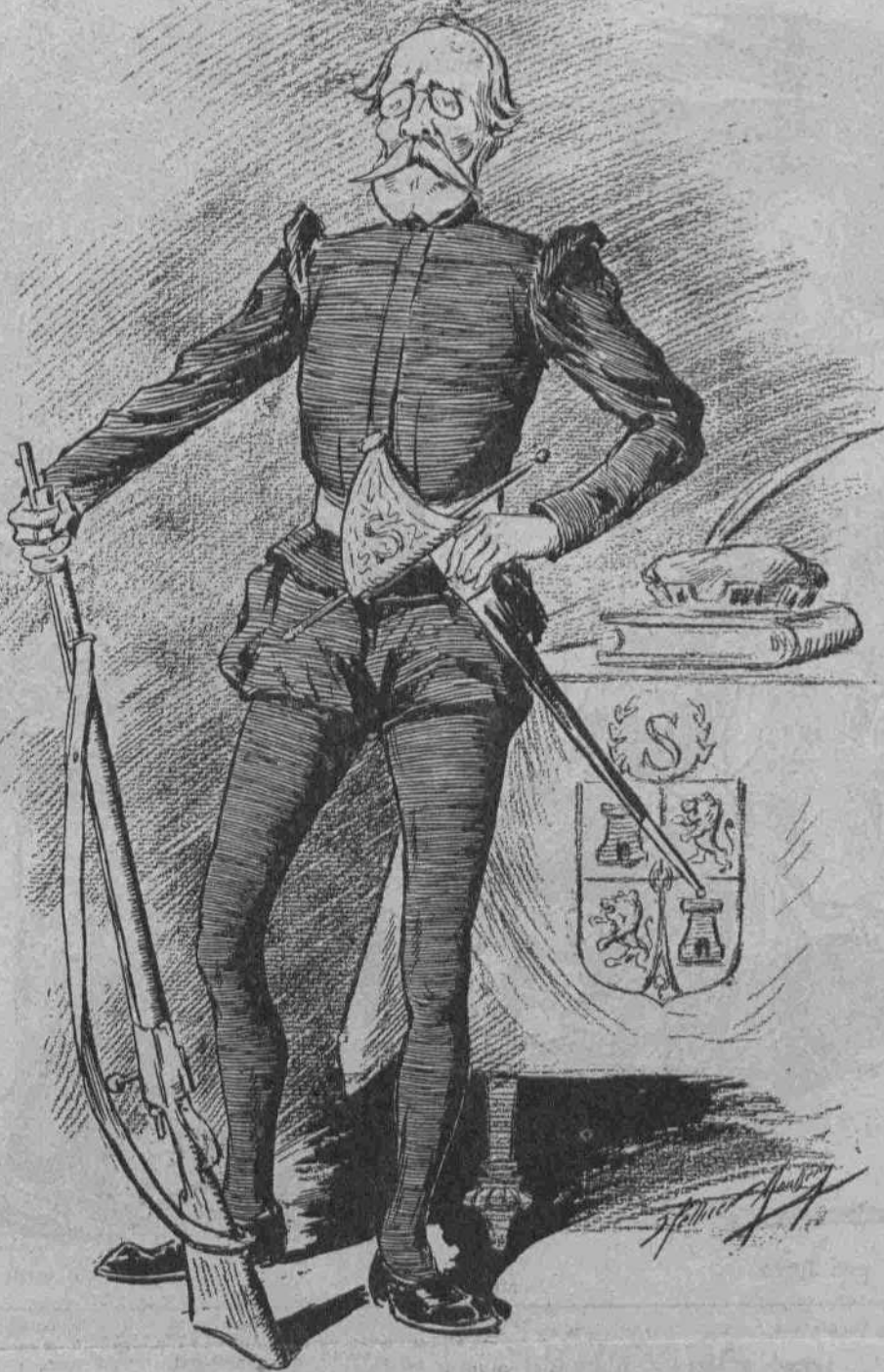
Efectivament, per l' activitat que desplegaven els
meus vehíes sense distinció, era possible lo que assegu-
rava l' insigne matalasser. Aquell dia en el meu carrer
tothom menjaria... a la mida de las sevas forasas.

Fins en Granota, un pobre home venedor de diaris,
malalt y miserable a qui tot el barri coneix per sa veu
terriblement enragollada quan crida el diari de la noche,
que tot just fí els dos rals pera pagar el catre, y que viu
de lo que li donan, fins aquell va disfrutar las ventatjas
de la festa cobrant, al arribar al vespre, una pesseta per
haver ajudat a trajinar fullaraca d' un cap al altre de
carrer.

—Ja ho veyéu, deyan els de la comissió. Una pesseta
en plata a n' en Granota, que no sab ni de quin color
son. Després dirán de las festas populares... y ab ellas
tothom menja! —Y el matalasser, ab la seva planxa de
hidrópich, barrejant llana bona ab altra aprofitada dels
xays tífichs, l' adroguer, ab els dits plens d' anells, ca-
regant las paperinas de pastetes; y el taberner ab el seu
clatell molsut, colorejant de tanino el ví de trenta, s' ex-
tremfan tots de goig al sentirse tan al·lucinat, al pensar
en la bona obra que feyan al contribuir ab una pesseta
en plata a la felicitat de n' Granota.

Y el pobre Granota, qu' era, naturalment, tan bon xi-
cot y agraït com miserable, no creyent que la pesseta
fos una recompensa indigna del seu treball, sino un re-

L' últim discurs de n Silvela

—Ab el mauser y l' espasa,
ab el frare y l' oració:
per mí no hi ha cap mes modo
de governar la nació.

signe matalasser, no pot pas compararse ab cap aubada
rialiera dels jorns primaverales...

JOAQUIM AYMAI

SOBRE LA FUTURA ESQUADRA

(AL EXCM. SR. MARQUÉS... DE LAS SAGRISTÍAS)

Jo m' comprometo a pagar
una ben nutrida esquadra
y regalarla al moment
a n' aquesta pobra Espanya,
pero ab una condició:

Que, comensant per Sagasta,
fins al últim conxeller
d' aquesta y altres fornadas...
mes clar: tots quants han servit
per la nostra gran desgracia,
a aqueixa restauració
que 'ns estimula... las blancas:
jo m' comprometo a pagar,
repeteixo, tal esquadra,
si m' donan sols vuyt ralets
per cada chanchullo y guatlla
que 'ns han dat aquests senyors
ab el nom... de responsables...

Y n' estich ben convenut
que faria suma llarga,
la suficient, per comprar
els barcos que a Espanya ens faltan...
barcos vritat, barcos bons
com els d' Inglaterra y Fransa,
d' un blindatge tan groixut,
a lo menos, com la cara
d' aquests senyors, que ab tan zel...
ens administran la casa.

ANDRESITO

Es alló que diuen, y que jo m' permeto modifi-

car lleugerament: «Ja poden xiular, si l' ase no hi
vol veure!»

Van venint, y ajuntantse ab els que aquí hi ha-
via ja.

S' ajuntan y prenen posicions, per lo que pugui
sobrevénir.

Depenen de Roma, a las ordres de Roma están,
desligats per complert del govern espanyol, que per
la seva part, quan la negra invasió cundeix s' hi
ajup y calla.

Y encare dirán que l' Papa va perdre l' poder
temporal!

Mentida! El va perdre a Italia, pero l' ha trobat
a Espanya.

Espanya es seva y no dels espanyols. Y la proba
de qu' Espanya es seva, es que la té ocupada frances-
cament.

Dinhen qu' en Canalejas tornarà a comensar en
bren la interrompuda campanya.

Pero diuen també que no tirarà tant al dret com
en la passada primavera.

No inútilment anà a passar l' estiu a San Sebas-
tián. Allí devian ensenyar-li a nadar entre dugas
ayguas, y a nadar y guardar la roba.

Si es aixís, coneixentli l' joeh, millor será que no
s' molesti despallantse y que no s' mulli.

¡Mes mullat de lo qu' está!

D. Alfonso trobantse a Tolosa va visitar una fá-
brica de boynas, y l' fabricant, Sr. Elózegui que per
mes senyas es carlista, n' hi va regalar duas.

Si jo hagués sigut d' ell, com que sentho hauria
estat de humor, li hauria dit al Sr. Elózegui:

—No... a mí no... en todo caso a mí cuñado.

Parlant de la pretensió que alimentan alguns de
qu' Espanya ha de lligarse o bé ab Inglaterra o ab
Fransa y Russia, deya un polítich molt espavilat:

—Tant se val ab els uns com ab els altres: com
que tenim las camas tan primas, la lliga 'ns ha de
venir molt gran, y per aquest motiu portarém sem-
pre las mitjas al garró.

Continúa la ratxa negra.

A San Lúcar de Barrameda, un guardia civil—
aquest també devia ser boig—va disparar el mauser
sobre l' tinent Sr. Jiménez, deixantlo cadáver.

Realisat l' homicidi, va escapar corrent del quar-
tel, y entaforantse en un canyar, ab el mateix mau-
ser va clavarse an tiro, morint instantáneament.

Y ara en Silvela que vaji cantant: «El mauser es
un arma providencial.»

En alguna cosa s' ha de coneixer que Portugal y
Inglaterra son dos nacións amigas.

¿Qué farían vostés si algun amic els deya que
tenia sed? Lo menos li servirían un vas d' aygua
¿veritat?

Donchs aixó es lo que 's disposa a fer Portugal.
L' Inglaterra, a qui tant l' han feta bregar els boers,
ha sortit de la guerra horriblement assegedada, y a
la seva demanda Portugal se disposa a oferirli la
Badia Delagoa, qu' es com si diguessim la Badia de
l' Aygua, magnífica posició del Africa meridional.

¿Y cómo li pagarà Inglaterra aquest regalo?

Com pagan sempre l' forts als débils: se li xar-
rupará de un trago y li farà un rot als nasos.

A Madrid s' ha consumat una estafa de 100,000
pessetas. Victima: una senyora, nomenada D.^a Ro-
salia de Benítez; autor: un capellá que porta l' nom
de Ernesto Rico.

La senyora va coneixer al mossén a Sigüenza, a
principi d' any, y l' any no s' ha acabat encare y ja
l' ha deixada sense un clau.

Lo mes curios es que a pesar de l' activitat y di-
ligencia del jutjat de Buenavista de Madrid, ni l'
mossén, ni l's 20,000 duros han sido habidos fins ara.
Aixó ray, qu' esperin, que sino l's diners, al mossén
bé prou que l' trobaran a la Vall de Josefat, el día
del judici, a las quatre de la tarde.

Aixó es lo que ha de consolar a D.ª Rosalia; aixó
y l' pensament de que Mossén Ernest, al deixarla
sense un clau va ferho pel bé de la seva ánima. (No
se'n poden cometre poch de pecats ab 20,000 duros
a la butxaca! Ara, a lo menos, si té la bossa neta de
diners, tindrà també la conciencia limpija de malas
tentacions.

Parla l' ministre de Marina, y diu: «que l' creu-
her Cardenal Cisneros, no acabat encare, es un bar-
co antiquat, cosa natural—afegeix—perque ja fa
anyes que hauria d' estar navegant. Aixís y tot—
acaba dihent—es lo mes modern que tenim.»

Al escoltar semblants declaracions en boca del
ministre de Marina, un se fa creus... ó millor dit se
fa creuers.

Si dels nostres arsenals han de sortir els barcos
ja antiquats ¿no valdria mes no construhirlos?

Figúrsine que per un extrany capritxo de la na-
turala, del ventre de una mare n' sortissin en
lloch de criaturas pomposas, vells xaruchs y decre-
pits ¿no valdria mil vegadas més no engendrarlos?

A Villacarino (Soria) un regidor va ficarse al cap
que l' Ajuntament deixés de contribuir ab els fon-
dos comunals a ciertas missas votivas, y va conse-
guirho.

Pero va conseguir també que l' cap ab que havia
concebut tan econòmicas ideas li badessin de impro-
vis, a cops de bastons, dos cunyats del rector del
poble que van ferli una parada.

Y ab una mica mes l' agafen y l' tiran al riu,
perque—aixó sí que no s' pot negar—de benéficas
ho son molt las farietelas místicas: després de ha-
ver escalat a un fill de Deu, el tiran de cap al riu
perque 's refresqui.

Ara sabrà l' heretge regidor el pá que s' hi dona,
merment la racció del clero. No va volguer que 's
paguesin missas votivas, y l's cunyats del rector
ja li han dit de missas.

El Nunci ha publicat una circular posant restric-
cions a la tendencia dels capellans de provincias
que se'n van a Madrid a disfrutar la bona vida. En
lo successiu, únicament en cassos molts justificats

FESTAS

Els que 'n fan per forsa.

Els que 'n fan per gust.

els Ordinaris els podrán donar las corresponents llicencias.

Se veu que a Madrid, els capellans hi están molt bé, y no volen que de fora n'hi vagin a disputals'hi els sitis que tenen acaparats en el festí de la vida. Llops ab llops no 's mossegan; pero capellans ab capellans se disputan la tallada.

Será perque son de pitjor condició que 'ls llops.

La situació de 'n Romanones dintre del ministeri va resultant cada dia més cómica. Com si en Sagasta 'l tingués contractat per alardejar de lliberal i si 'n fa de bocades en aquest sentit! Discursos, declaracions, converses particulars, no desperdicia ocasió per alardejar dels seus sentiments democràtics.

Pero en els concells de ministres passa per tot, fins per las solucions més reaccionarias.

Y veu'hi aquí qu' es ben cert alló que diuen de que la llengua y 'ls fets son dugas cosas ben distintes. Com home de paraula, a 'n en Romanones dona gust sentirlo; com home d' acció no hi pot fer més: coixeja sempre.

Llegeixo:

«En un litigio con Venezuela, Inglaterra ha dispuesto la ocupación de Patos.»

[Pobre Venezuela, ara si qu' está ben llesta! S' ha embolicat ab els inglesos y pagará 'l pato!]

Sabut es que 'ls mestres d' estudi cobren sous miserables, inverossímils, si es que arriban a percibirlos.

Donchs bé: sens dupte ab la idea de consolarlos, ara en Romanones ha creat unas Juntas d' ensenyansa, que per lo que respecta a Madrid y Barcelona serán presididas, nada menos que por un delegado regio... cárrech dotat ab 7,500 pessetas anuals.

Ja tenen els mestres un dato que 'ls ha de servir molt per entretenir la gana, plantejant un senzill problema aritmètic:

Ab 7,500 pessetas ¿quants llonguets podrían comprar-se? ¿Y ab aquests llonguets a quants mestres que no menjan se podría accorre?

Un vehí de Barcelona, barriada de Gracia, ha escrit a un periódich local donantli compte del següent fet:

Anava a la plataforma de un tranvia elèctric, quan un ensotanat va colocárseli al darrera. Al poch rato com qui no fa res, ja li acariciava las mans, y com ell el deixés fer, pera veure ahont aniria a parar, comensá a donarli pessiguets a las ancas, com si aquell tou signés pel llaminer mossén una especie de tentador pá de pessich.

Per supuesto, que, piadosament pensant, no 's pot creure que ho fes ab cap mala intenció. Segons reconeix el mateix comunicant, el mossén s' havia apoyat en l' aparato ahont els conductors colocan el manillar de velocitat. Y en aquesta actitud, en contacte ab la corrent, per capellá que se sigui, diguin vostés mateixos ¿quí no s' electrisa?

Per lo tant es precis tornar la bona fama al mossén de las caricias y dels pessiguets.

¿Volen veure un poble fresch, que tothom li venta mormas y no obstant va fent taral la? Pues veniu a Barcelona.

[Verge Santa de l' Empental
¿Zás, zés, zís!... ¡Pám, pém, póm, póml!
¿Que ja hi torném?—No senyora: no es mes que un castell de fochs.

Tothom quedarà content...
Pels graponers hi haurá empentas;
pels beyatutxos, sermons;
pels carteristas, carteras.

Al meu carrer ho han entés.
Van nombrá una comissió,
van reunirse quatre vespres,
y... ré: aquí s' ha acabat tot.

Hi ha premis per las fatxadas,
hi ha premis per las finestras.
Y bé ¿que no son de Deu
els que viuen als darreras?

El carrer de la Miseria
l' han guarnit ab molta sombra:
la música son badalls;
els llums, aranyas... ab potas.

—Pres qu' estás a la preso,
¿cóm no adornas la finestra?
—L' adornaria ab molt gust,
si avans me treyan la reixa.

Riu la gent de goig al veure
els adornos dels carrers:
jo també rich, de cert modo,
al veure cóm riu la gent.

Vell que demanas almoyna,
au, fora, que en 'quest recó
hem determinat posarhi
quatre escuts y dos pendóns.

Pagesos a can Justin,
pagesos en carretel-la...
¡Y anen dihent que a las vinyas
s' hi ha ficat la filoxera!

Rebre deu mil trepitjadas,
sufrir cops, respirar pois,

veure pals, llustrina y globos...
¿Aixó son festas, senyor?

Lo qu' es jo, en el ram de festas,
sols ne conech de dos formas:
las que jo faig al meu fill
y las que a mí 'm fa la dona.

L. WAT

Sense solta, ni motiu,
en Carlos, rey de l' As d' oro,
obrant com salvatge moro,
ingrat, va faltá al decoro
d' un jefe carlí molt viu.

Com que 's diu Adelantado,
aixó a mí no m' ha extranyat;
puig sent Carlos, atrassat,
sols pot portar voluntat
a un ruck, que 's digui Atrasado.

Els noys qu' ensenya de nit
el famós pare Román,
per celebrar bé 'l seu sant
van tení un bon acudit;
puig sabent que molt s' altera
quan els té a tret del seu... puny,
perque se 'ls miri de lluny
li van regalá una ullera.

A la monja que ha lograt
fugir del seu trist convent,
per no sufrí un ferm torment
y véures en llibertat,
els llanuts molt la critican,
y després de criticarla,
escarnirla y ultratjarla,
de boja la califcan.
Mes no sab aquesta gent,
qu' es sols boja desdixada,
la monja que viu tancada
dins las parets d' un convent.

FRANCISCO LLENAS

XARADA

—Quan dugas tercera
un pobre esguerrat
quart un vell que vagi
sol, desamparat,
tant si es blanch hu negre
fessi caritat.
La agena desgracia
pel que té 'l cor a
deu inspirar sempre
total y pietat.

J. COSTA POMÉS

ANAGRAMA

Sent D. Tot un brestulot
un estafa, un criminal,
se li pot dí ab tó ben alt:
—Recriatina, quina tot.

UN COMPANYY DE LA GOMA

GEROGLIFICH

LA
NEGRE NORT
LL LL
A

UN PÁ DE MÁQUINA

Caballers: Un canario, Romaní, A. Casidelacasa, Siul Alcoreguí, Un estudiant tarragoní, Jaume Siquella, Tresina de Hostafranca, Factura, J. B. y B. de Blanes, José Tort, Diego Arías, Mitja cerilla, Un ninot de palla, El xicot de la Soledad, Un que s' engresca, M. Cairó, Un carboner, E. J. M., Toni Baduá, Ll. Bonarrata, Martí Puig, J. Vallés C., Sansolí y Verdier y J. Vilar.—Ja está vist y res aprofita.

Caballera: De la U. M. L., J. Bosch y Romaguera, J. Farré Gairalt, T. Rusca, Albertet de Vilafranca y Pissarra: Veurem d' aprofitar algo.

Caballer: Orsasi A.: No vá, de cap manera.—G. R. S.: Igualment.—Antoni de Massanas: No 'ns vá prou bé. Paciència.—Un farinayre: Es irregular.—Felix Cantimpló: Está bé y gracias.—Mariano: Aixó demano... Que no m' envihi versos d' aquesta calitat.—Tresillo: Efectivament, no té condicions.—T. Rusca: Desenganyis, aixó es lo que voldrian. Per ara no n' hi ha necessitat.—Modest Abril: Ha fet tart.—Antoni C. Escofet: El d' avuy no 'ns vá. Aquell no s' ha perdut.—Xim: Trasmeto lo que 'm diu al interessat. El present no 'ns agrada prou.—Josep de Vilafranca: Farém tria.—Un Quinto: Es incorrecte.—P. A. Moreno: Es difícil, donat el caràcter de la composició.—M. Domenech: No 'ns agrada massa.—J. F. B.: Va bé l' epigrama.—V. C. A.: La poesia es aprofitable.—Josep Cervelló: Es magre a tot serho.—Anton Perlasia: ¡Pobre Merceneta, de dicarli aquests versos: vosté no la estima!—Josep Gay: Es defectuosa.—A. Benazet: No 'n podem treure partit. Ho sentim vivament.

Está agotantse:

LAS FESTAS DE VILATRISTA

Xistosa parodia de las festas de la Mercè de Barcelona

Programa satíric — Guia humorística — Plano simbòlic

AUGUST COCA Y PONCÉM

AB CARICATURAS DE P. CATARINEU, PBRE.

Preu **DOS rals**

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8.

Tinta Ch. Lorilleux y C.